

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**MĀCĪBU TĒMAS „ZIEDU STILIZĀCIJA ADĪŠANAS UN
IZŠŪŠANAS SINTĒZĒ” APGUVE MĀJTURĪBĀ UN
TEHNOLOĢIJĀS 6.KLASĒ**

DIPLOMDARBS

Autore: **Līva Freimane**

Studentu apliecība Nr.: lf13010

Darba vadītāja: asociētā profesore Māra Urdziņa – Deruma

RĪGA 2017

Anotācija

Diplomdarba mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 6. klasē mērķis ir izpētīt mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvi mājturībā un tehnoloģijās 6. klasē.

Diplomdarba teorētiskajā daļā ir izveidots mācību saturs tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”. Otrajā nodaļā izveidots tematiskais plāns mācību tēmai, pētot pusaudžu vecumposmu, izmantojamās mācību metodes, mācību procesa individualizāciju, izstrādāti vērtēšanas kritēriji. Trešajā nodaļā aprobēts izstrādātais mācību saturs un analizēti iegūtie aptaujas rezultāti. Diplomdarbs sastāv no 3 nodaļām un 16 apakšnodaļām.

Atslēgvārdi: ziedu stilizācija, adīšana, izšūšana, individualizācija, somas izgatavošana, mājturība un tehnoloģijas

Annotation

Diploma thesis Learning Flower Stylization in Synthesis of Knitting and Embroidery in Home Economics and Technologies in form 6 aim is to research learning theme Learning Flower Stylization in Synthesis of Knitting and Embroidery in Home Economics and Technologies in Form 6.

In the theoretical part of this paper, a study contain has been created for theme Learning Flower Stylization in Synthesis of Knitting and Embroidery in Home Economics and Technologies in Form 6. The second chapter includes the thematical plan for the subject, researching adolescence, teaching methods, individualization process and developed criteria for evaluation. In the third chapter thematic content has been probated and analyzed the results of the survey. Diploma paper consists of 3 chapters and 16 sections.

Keywords: flower stylization, knitting, embroidery, individualization, making a bag, home economics and technologies. Annotation

SATURS

Ievads.....	6
1.mācību saturs tēmai „ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”	8
1.1. Rokassomu vēsture un mūsdienu aktualitāte	8
1.2.Somas kompozīcijas izveide	11
1.2.1. Ziedu stilizācija	14
1.2.2. Krāsu mācība	19
1.2.Somas izgatavošana	23
1.2.1. Izmantojamie materiāli un darbarīki	23
1.2.2. Izmantojamie adīšanas raksti	26
1.2.3. Izmantojamie dūrieni izšūšanai	28
2. Tematiskā plāna izveide tēmai „ziedu stilizācija adīšanas uz izšūšanas sintēzē”	34
2.1.Pusaudžu vecumposma raksturojums	34
2.2.Normatīvo dokumentu izpēte.....	36
2.3.Mācību metožu izvēle	38
2.4.Mācību diferenciacija un individualizācija.....	40
2.5. .... Tematiskais plāns mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas uz izšūšanas sintēzē ”apguvei 6.klasē.....	42
2.6.Vērtēšanas sistēma un vērtēšanas kritēriji	45
3.Tematiskā plāna aprobācija un rezultātu analīze.....	51
3.1.Tematiskā plāna aprobācija	51
3.2.Aptaujas datu analīze	58
Nobeigums.....	65
Izmantotā literatūra.....	68
Pielikumi.....	70
1.pielikums Prezentācija “Kompozīcijas veidiem” mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei	71
2.pielikums Prezentācija „ziedu stilizācija” mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei	72
.....	72
3.pielikums Darba autores veidotās ziedu stilizācijas.....	73

4.pielikums Somas maketa izveides izklājums.....	76
5.pielikums Darba autores veidoties papīra maketi	77
6.pielikums Prezentācija “Izšušanai izmantojamie dūrieni” mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei	78
7.pielikums Darba autores veidotās somas	80
8.pielikums Gala izstrādājuma: adīta un izšūta soma vērtējuma tabula	81
9.pielikums Aptaujas anketa par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās 6.klasē	83
10.pielikums Intervija ar Jaunmārupes pamatskolas mājturības un tehnoloģiju skolotāju..	87
11.pielikums Skolnieču veidotās ziedu stilizācijas.....	89
12.pielikums Skolnieču veidotie somas maketi	91
13.pielikums Skolnieču adītie un izšūtie paraugi	92
14.pielikums Skolnieču veidotie gala izstrādājumi: adīta soma ar izšūtiem ziediem.....	93

IEVADS

Adīšana un izšūšana jau no seniem laikiem ir iemīļots rokdarbu veids. Mūsdienās šīs tehnikas nekur nav zudušas, tikai augušas un attīstījušās. Ja senākos laikos meitām vajadzēja adīt zeķes, cimdus un citas noderīgas, siltas lietas ziemai, tad tagad, laikam ritot, uzskati ir mainījušies, bet tradīcijas nav zudušas. Pēdējā laikā tiek adīti daudz un dažādi dizaina elementi, piemēram, krūzīšu apvalki vai maisiņi. Nodarbošanās ar rokdarbiem veicina cilvēka attīstību, tas nomierina, ļauj radoši izpausties. Veidojot savus izstrādājumus, tie ir daudz personīgāki. Adītas somiņas mūsdienās kļūst arvien aktuālākas, tās var izmantot gan ikdienā, gan ejot uz saviesīgiem pasākumiem. Pētot interneta resursus, var noprast, ka tieši adītas un ar izšuvumiem dekorētas somiņas ir aktuālas. Ideja par adītas somiņas izveidi vispārīzglītojošā skolā radās nejauši, meklējot dažādas idejas diplomdarbam. Darba autore ir liela adīšanas cienītāja. Pirms studijām Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē darba autore jau daudzus gadus adīja dažādus rakstainus cimdus un zeķes, izmantojot latviešu etnogrāfiskās zīmes. Mūsdienās skolēnu spējas ir mainījušās, tāpēc etnogrāfisko cimdu adīšana nebūtu piemērots temats apguvei skolā. Izvērtējot skolēnu ieinteresētību un spējas, darba autore diplomdarbam izvēlējās tieši adītas somiņas ar izšūtiem ziediem.

Diplomdarba autore mācību tēmu „Stilizēti ziedi adīšanas un izšūšanas sintēzē” izvēlējās arī tāpēc, ka 6.klasē skolniecēm ir aktuāli šāda veida somiņas nēsāt, atrodoties skolā. Bieži vien skolēni, ejot pusdienās, nevēlas ņemt līdzi smago mugursomu, tāpēc šāda maza somiņa būs noderīga, lai tajā ieliktu pašu nepieciešamāko un droši pārvietotos pa skolas telpām. Apgūstot šo tematu, skolnieces var iemācīties vienkāršus adīšanas rakstus, atkārtot vai iemācīties jaunus dūrienu veidus.

Diplomdarba mērķis: Izpētīt mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 6.klasē.

Diplomdarba uzdevumi:

1. Izpētīt pedagoģisko un speciālo literatūru par pētāmo problēmu.
2. Izveidot tematisko plānu mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”.
3. Izveidot mācību uzskates līdzekļus.
4. Aprobēt izveidoto tematisko plānu un izanalizēt iegūtos rezultātus.

Pedagoģiskās pētījuma metodes:

1. Literatūras un informācijas avotu analīze.
2. Anketēšana.
3. Pedagoģiskā novērošana.
4. Skolēnu darbības gala produktu izpēte.
5. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība.

Pētnieciskais jautājums:

Kā, izmantojot individualizācijas procesu mājturības un tehnoloģiju stundās, veicināt mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvi 6.klasē.

Pētījuma bāze:

Jaunmārupes pamatskola, 6. klase, 15 skolnieces

Teorētiskie avoti: Albrehta, Svence, Andresone, Zelmenis, Kundziņš, Ēriksons, Rubana, Žukovs, Kavacs.

1.MĀCĪBU SATURS TĒMAI „ZIEDU STILIZĀCIJA ADĪŠANAS UN IZŠŪŠANAS SINTĒZĒ”

1.1. Rokassomu vēsture un mūsdienu aktualitāte

Jau kopš seniem laikiem rokassomām bijusi funkcionāla nozīmē. Pirms parādījušās vēsturiskas liecības par somu izmantojumu, cilvēki jau vēlējušies panest vairāk nekā spējuši un izmantojuši somas (Allen, Bud, 2007, 8).

Vēstures gaitā gan vīrieši, gan sievietes izmantoja rokassomas praktiskiem nolūkiem. Vissenākie cilvēki tās izmantoja, lai pārnēsātu ieročus, darbarīkus, ēdienu. Viduslaikos, cilvēki nēsāja mazas, no auduma šūtas žēlastības somas, kurās turēja naudu, kuru dot ubagiem. Cilvēki, kuri strādāja, nēsāja rokassomas. Nabadzīgākajiem cilvēkiem šīs somas bija izgatavotas no pārstrādātas ādas un bieza auduma. Savukārt, tā laika aristokrāti un bagātie cilvēki nēsāja skaistas rokassomas, papildinātas ar romantiskiem izšuvumiem vai humoristiskiem motīviem (Monet, 2005).

Renesances laikā, 15. gadsimtā, lielas, ar metāla karkasu rokassomas nēsāja vīrieši aristokrāti un karaļa godības. Laika gaitā somas kļuva greznākas. Mazas somas, kuras nēsāja sievietes, 16. un 17. gadsimta beigās, norādīja par tās statusu sabiedrībā. Šīs somas tika izgatavotas no smalka auduma un izšūtas. Tajās nēsāja rožu ziedlapiņas, garšvielas un garšaugus, lai noslēptu nepatīkamo aromātu, kas veidojās zem biežā apģērba. (Monet, 2005).

17.gadsimta sākumā vīrieši nēsāja pie jostas piestiprinātas somas, naudas pārnēsāšanai, bet sievietes nēsāja somas, kuras karājas rokturī. Šīs somas bija bumbierveida formā, tajās nēsāja personīgās lietas; vādekļus, operas brilles. (Monet, 2005).

19.gadsimtā, modē nāca daudz kuplāki svārki, līdz ar to sievietes nēsāja pavisam mazas somas, kuras bija izšūtas ar ainavas vai ziedu attēlu (skat.att.1.1.1).

1.1.1.att. Ar ziedu motīviem izšūta soma (Monet, 2005).

Bieži vien sievietes veidoja pašas savas somas, lai padarītu savu stilu personalizētāku, kā arī parādītu savas rokdarbnieces prasmes. Tieši šajā gadsimtā soma kļuva par neatņemamu ikdienas sastāvdaļu, jo sievietes izmantoja somas, lai iepirktos un ceļotu. (Monet, 2005).

20.gadsimta sākumā somas tika ražotas no neierastiem materiāliem, piemēram, mazas sudraba sieta somas, velveta somas, pārļotas vācu un itāļu somas. Skaistas somas tika veidotas no lentēm un mežģīnēm. Vēlāk modē nāca ādas somas, kuras varēja uzlikt uz pleca. Dažāda materiāla somas tika ražotas 2. pasaules kara laikā. (Monet, 2005). Tieši 1940. gadi bija tie, kad sieviešu rokassomas ieguva funkcionālu formu un praktisku pielietojumu, kas joprojām ir saglabāties līdz mūsdienām. Somas ieguva dažādas formas gan kvadrātveida, gan taisnstūrveida, kā arī ovāla. Šajā laikā somas tika ražotas no dažādiem materiāliem, tāpēc modē bija arī tamborētas un adītas somas (Mearns, b.g.).

Interesanti, ka 40. gados sievietēm, kuras palika mājās, tika izgatavota eleganta somiņa gāzmaskai. Soma ieguva tādu popularitāti, ka kalpoja arī kā dāvana. (Stevenson, 2011, 130). Savukārt, 50. gados modē nāca dažāda veida apdrukāti, izšūti un izrotāti audumi. Liela uzmanība tika pievērsta saskaņotībai. Modē bija saskaņot kurpes ar rokassomiņu. Šajos gados bija modernas kastveida somiņas no organiskā stikla un pieskaņotas kurpes (Stevenson, 2011, 164). Hipiju kultūra, 1960. gados, ieviesa gan adītas, gan šūtas, no dažādiem materiāliem, rokassomas, lai tajās pārnēsātu pašu nepieciešamāko (Monet, 2005). Šajā gadsimtā modē parādījās lielās rokassomas. Tās tika izgatavotas no pasaulei jauniem materiāliem: sintētiskas, plastikāta (Marksa, 2012, 3).

Jau 21. gadsimta sākumā rokassomas bija ļoti populāras, kā arī pieejamas lielā izvēlē. Tieši dažādu slavenu dizaineru somas bija aktuālas. Tās norādīja ne tikai uz statusu sabiedrībā, bet arī uz to, vai sieviete seko modei (Stevenson, 2011, 262).

Mūsdienās somu izvēle ir ļoti plaša, bet ne vienmēr var atrast tieši to, ko vēlas pircējs. Viens no veidiem, kā atrast sev piemērotāko, ir izveidot savu somu pašam. Pašu rokām gatavota soma vienmēr būs oriģināla. Mūsdienu patērētājsabiedrībā svarīgi ir zināt, kādam mērķim soma ir nepieciešama. Tās var iedalīt kā iepirkuma, dokumentu, darba, teātra, ikdienas u.c. (Marksa, 2012, 4).

Mūsdienās aksesuāri ir kļuvuši par neatņemamu modes sastāvdaļu. Cilvēki vēlas būt oriģināli un turpina strādāt pie jaunu dizainu veidošanas. Adījums bieži tiek izmantots aksesuāros. Missoni (modes dizainere) izgatavojusi dažādas kurpes un somas, izmantojot adīšanas tehniku, lai tās pieskaņotu konkrētam apģērbam (skat.att. 1.1.3.) (Black, 2002, 52).

Attēls 1.1.3. Adīta somas (Black, 2002, 55).

Daži aksesuāri ir kļuvuši ļoti dekoratīvi, piemēram, mazas rokassomas, pārlietu lielas somas, kurpes, kurās ir gandrīz neiespējami pāiet. 1970. gadu vidū Kenzo's Jap (Japāņu dizainers) etiķete bija viena no pirmajām, kas demonstrēja mazo somiņu no tekstilmateriāliem. Tajā laikā tas bija modē. Laika gaitā tirgus ir attīstījies un šāda veida somas tiek ražotas vairumā. Adītas un tamborētas somas mūsdienās tiek ražotas visdažādākajās krāsās un izmēros, tās varbūt nav tik praktiskas, bet noteikti izceļas pie apģērba (Black, 2002, 52).

Izpētot pieejamo literatūru un informācijas avotus par somu vēsturi, darba autore secināja, ka somu attīstība gadsimtu gaitā ir bijusi dažāda. Mūsdienas somai joprojām ir funkcionāla nozīme. Veikalos somu izvēle ir ļoti plaša. Arī somas seko modes tendencēm. Lai izskatītos oriģināli un pārlicinātos, ka nevienam nebūs līdzīga soma, skolnieces izveidos pašas savas somas atbilstoši savām vēlmēm.

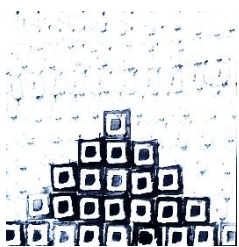

1.2.Somas kompozīcijas izveide

Viens no nosacījumiem, lai pašu rokām veidoti izstrādājumi izskatītos labi, ir nepieciešams pārzināt laukumu kompozīcijas veidus un kompozīcijas principus. Izšujot ziedus, tos iespējams izvietot uz adījuma visdažādākajos veidos. Ievērojot kompozīcijas principus, var panākt veiksmīgu darba kopskatu.

Mācību grāmatā „Tekstils. Kompozīcija” autori apgalvo, ka: „par kompozīciju uzskatāms mākslas darbs, kurā dažādi elementi saliedēti tematiskā, sižetiskā vai ornamentālā vienībā”. Darba autore „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” tēmas apguvei ir izveidojusi tabulu, kurā apkopoti kompozīcijas veidi (skat. tabulu 1.2.1.).

1.2.1.tabula

Kompozīcijas veidi (Darba autores veidotās kompozīcijas)

Kompozīcija-s veids	Darba autores attēls	Darba autores izveidotie mācību uzskates līdzekļi
Trīsstūrveida kompozīcija		
Diagonālā kompozīcija		 <p>(Meller, Elffers, 1991, 81)</p>

<p>Centrālā kompozīcija</p>		
<p>Laukumu klājošā kompozīcija</p>		
<p>Gaistošā kompozīcija</p>		 <p>(Meller, Elffers, 1991, 45)</p>
<p>Malu kompozīcija</p>		

<p>Sānu malu kompozīcija</p>		 <p>(Meller, Elffers, 1991, 75)</p>
<p>Joslu kompozīcija</p>		 <p>(Meller, Elffers, 1991, 109)</p>

Darba autore izveidoja prezentāciju, lai iepazīstinātu skolnieces ar kompozīcijas veidiem (skat. pielikumu nr. 1). Skolniecēm būs uzdevums pierakstu kladēs pierakstīt katra kompozīcijas veida nosaukumu un klāt uzzīmēt nelielu zīmējumu. Lai skolniecēm būtu skaidrāks, kā veidot kompozīcijas izmantojot ziedus, darba autore pievienoja savus veidotos mācību uzskates līdzekļus, kā arī attēlus no literatūras avotiem.

1.2.1. Ziedu stilizācija

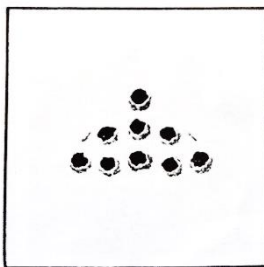
Darba autore pedagoģiskās prakses ietvaros ir vērojusi vairākas mājturības un tehnoloģiju stundas, kā arī vizuālās mākslas stundas. Autore secinājusi, ka jau sākumskolas klasēs skolēni veido dažādus darbus, iedvesmojoties tieši no dabas. Skolās tiek zīmēti, krāsoti un veidoti dzīvnieki, dažādas ainavas, koki un ziedi. Viens no dabas košākajiem elementiem ir dažādi ziedi, tāpēc darba autore „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” temata apgūvē izvēlējās ziedus kā iedvesmas avotus. Vieni no ziediem, kas kļuvuši par klasiku mākslā un dažādos dizainos, ir margrietiņas un saulespuķes. Šie ir vieni no ziediem, kas patīk bērniem, to vienkāršās, bet ģeometriskās formas ir viegli attēlot izmantojot dažādus kompozīcijas pamatelementus (Hampshire, Stephenson, 2006, 84). Darba autore šādus ziedus izmantos izgatavojot uzskates materiālus.

Iedvesmojoties no ziediem, var izveidot krāšņus un košus akcentus. Ilze Sausiņa grāmatā „Dekoratīvi auduma ziedi” raksta, ka ziedi ir cilvēka vissenākā rota. Cilvēki tos sprauduši matos, kā arī karinājuši rotās. (Sausiņa, 2010, 3.lpp)

Darba autore uzskata, ka izstrādājums vislabāk patīks tieši tad, ja tajā tiks attēlots tas, kas cilvēkam simpatizē. Darba autore ir izpētījusi pieejamo literatūru un informācijas avotus par stilizāciju. Ilustrētā svešvārdu vārdnīcā, stilizācija definēta kā daiļdarba veidošana, izmantojot kādam noteiktam stilam raksturīgas ārējās iezīmes; noteikta mākslas stila ārējo formu atdarināšana un vienkāršota dabas veidojumu attēlošana pēc noteiktiem principiem. Stilizācija īpaši izpaužas lietišķās mākslas darbos (Andersone, Čerņevska, Kalniņa, Nātiņa, Puriņa, Vjaterē, 2005, 748). Lai skolēniem būtu vieglāk izprotams, kā veidojas stilizācijas, darba autore izstrādāja nosacījumus, kuri jāievēro, lai ziedu stilizācijas būtu pēc iespējas radošākas. Skolēniem ziedu stilizācijas būs jāveido, izmantojot punktus, līnijas, krāsu, to apvienojumus, kā arī dažādas tehnikas: ar rapitogrāfu uz balta papīra un tušas skrāpējumu, kā arī ar otas triepienus, lai panāktu zieda efektu. Darba autore izveidoja prezentāciju, lai veiksmīgāk ilustrētu ziedu stilizācijas (skat. pielikumu nr.2).

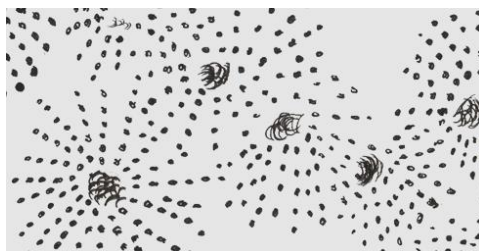
Vismazākā izteiksmes vienība, no kuras tiek atvasināti visi pārējie izteiksmes līdzekļi, ir punkts (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 9). Nesavienojot punktus, var veidot kādu noteiktu formu (skat. att. 1.2.1.). Izmantojot punktu, var veidot neiedomājami daudz dažādu formu, to var kārtot līnijās, ģeometriskās formās, veidot fonu, kā arī izkārtot tā, lai veidojas neregulāras formas. Punktu izkārtojumu daudzveidība var būt viens no tēlainākajiem dizainiem (Oei, De Kegel, 2002, 47). Savienojot daudzus punktus nepārtrauktā līnijā, veidojas aplis, kas raksturots kā visaptverošs dizaina elements, jo tas ir kā palielināts punkts (Oei, De Kegel, 2002,

169). Veidojot ziedu stilizācijas viens no veidiem ir zīmēt tikai zieda kontūru, kuru var vēl vienkāršot, nonākot līdz stilizācijas sarežģītākajai pakāpei: ģeometriskā forma.

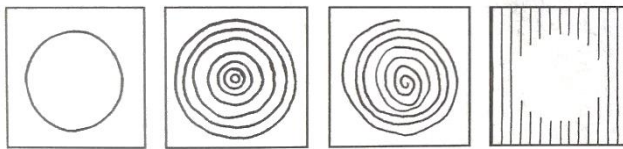
Attēls 1.2.1. Punktu izkārtojums, kas veido formu (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 9).

Izmantojot punktus, var veidot gan fonu, atstājot ziedu formas, gan pašus ziedu formas. Punktu var attēlot daudzās tekstiltehnikās (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 15). Tēmas apguvei “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, darba autore ir izveidojusi vairākas stilizācijas, lai skolniecēm būtu skaidrāks priekšstats par ziedu stilizāciju un veicamajiem uzdevumiem. Vienas no pirmajām stilizācijām, kuras darba autore veidoja, bija ar punktiem, kārtojos tos līnijās, lai veidotos zieda forma (skat.att.1.2.2.)

Attēls 1.2.2. Stilizēts zieds, izmantojot punktus (darba autore attēls).

Viens no kompozīcijas izteiksmes līdzekļiem, kuru var izmantot stilizācijās, ir līnija. Tā veidojas no cieši savirknētiem punktiem. (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 25). Grafiski ar līniju var attēlot gan laukumu, gan formu (skat.att.1.2.3.) (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 30). Pirmais, kas nāk prātā, dzirdot vārdu līnija, ir taisna, horizontāla līnija, bet, līdzko to mazliet izliec vai maina tās virzienu, līnija, kļūst dinamiska. Izmantojot līnijas, var attēlot ūdeni, tās var saliekties spirālēs, zigzagos, līkumos un veidot dažādus leņķus visos iespējamajos grādos. Līnija ir piemērotākais elements, lai veidotu ritmiskas variācijas. (Oei, De Kegel, 2002, 77).

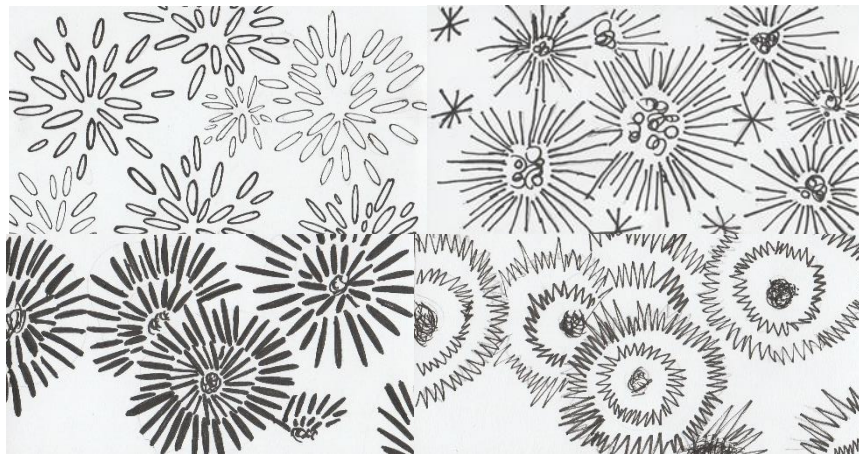

Attēls 1.2.3. Līnija veido formu un laukumu (Vaivare, Urdziņa, Kokina, Pudāne, 1998, 30).

Stilizējot ziedus, darba autore zīmēja ziedu kontūras (skat.att.1.2.4.), kā arī vienkāršoja ziedu formas, izmantojot līnijas (skat. att. 1.2.5.). Stilizējot līnijas, var veidot biezākas vai šaurākas, kā arī liekt dažādās formās.

Attēls 1.2.4. Stilizēto ziedu kontūras (darba autores attēls)

Attēls 1.2.5 Ziedu stilizācijas, izmantojot dažādas līnijas (darba autores attēls).

Lai būtu vieglāk izprast, kā iespējams savienot dažādus dziju pavedienus ziedu izšūšanai, darba autore vienā no stilizāciju veidiem kā kompozīcijas pamatelementu iekļāva krāsu. Jaucot vienas krāsas dažādus toņus un ar otas triepieniem mēģinot attēlot ziedu nepieciešamajā formā (skat.att. 1.2.6.)

Attēls 1.2.6. Ziedu stilizācija, izmantojot krāsu (darba autore attēls).

Darba autore ziedu stilizāciju izmēģināja dažādās tehnikās. Viena no tām ir tušas skrāpējums. Lai to īstenotu, darba autore nokrāsoja fonu atbilstoši zieda krāsai, ļāva tam nožūt, pēc tam noklāja laukumu ar sveci, bet beigās laukumu noklāja ar tušu. Kad tuša nožuvusi, ar asu priekšmetu, piemēram, izšujamo adatu ieskrāpē vajadzīgās formas. Skrāpējot atklājās krāsains fons zem tušas un sveces kārtas (skat. att. 1.2.7.).

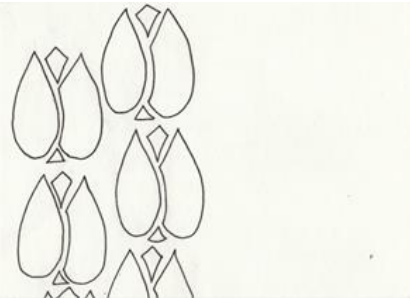
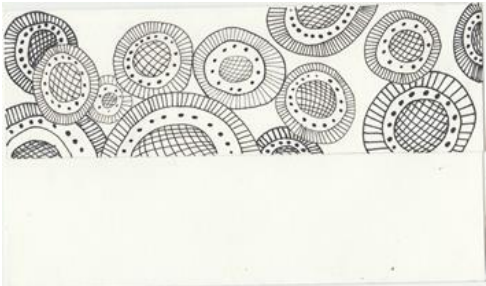

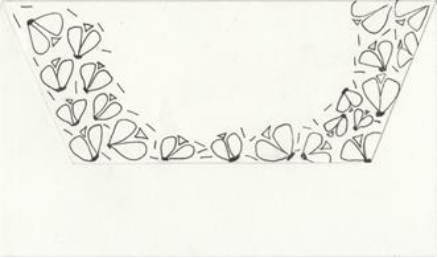
Attēls 1.2.7. Ziedu stilizācija, izmantojot tušas skrāpējumu (darba autore attēls).

Darba autore izveidojusi ziedu stilizācijas dažādiem ziediem kā uzskates materiālus skolēniem. Autore plāno šos zīmējumu rādīt skolniecēm kā iedvesmas avotus (skat. pielikumu nr. 3).

Lai veidotos priekšstats par to, kādu somu un kādas formas somu skolnieces vēlas izveidot sev, darba autore ieplānojusi mācību tēmas apgūvē veidot somas maketu no papīra. Izstrādājot mācību uzskates līdzekļus, autore „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” temata apguvei mājturības stundās 6.klasē, autore secinājusi, ka, adot somu, visvieglāk ir to adīt tieši taisnstūrveida formā. No somas funkcijas atkarīgs, vai tā būs horizontāla vai vertikāla. Tā kā somas paredzētas tikai pašu svarīgāko lietu pārnēsāšanai, tad tām nav jābūt lielām.

Darba autore izveidoja iespējamās somas formas veidus, kā arī somas priekšdaļas noraukuma veidus, kurus izmantos kā uzskates līdzekļus skolniecēm (skat. tabulu 1.2.2.1.) .

Somas formas

<i>Darba autores attēls</i>	<i>Apraksts</i>
	<p>Viens no vienkāršākajiem somas veidiem ir adīt kvadrātveida formu, augšdaļu atstājot atvērtu. Pēc izvēles var iešūt rāvējslēdzēju vai izveidot aizdari ar pogu.</p>
	<p>Attēlā redzama taisnstūrveida mala, kas līdz pusei ir pāri somai un rotāta ar stilizētu ziedu izšuvumu.</p>
	<p>Somas dekoratīvā mala liecas pāri līdz pusei no somas platuma. Viena mala ir noraukta, lai veidotos asimetrija.</p>
	<p>Somas abas malas ir norauktas līdz noteiktam platumam. Adot šāda veida somu, jāseko līdzī kārām, kurās tiek samazināts valdziņu skaits.</p>

Darba autore iesaka, pirmkārt, izdomāt, ko šajā somiņā pārnēsās un noteikt šo lietu aptuveno izmēru, pēc kuriem tiks veidots somiņas makets. Somas maketa izveidei darba autore ir izveidojusi piegrieztni kā paraugu. (skat. pielikumu nr.4). Darba autore izveidoja papildus mācību uzskates līdzekļus somas maketiem dažādos izmēros (skat.pielikumu nr.5).

1.2.2. Krāsu mācība

Stilizēto ziedu izšūšanai uz somas viens no kritērijiem ir krāsas un to saskaņošana. Izšujot ir iespējams izmantot jebkuras krāsas. Ne vienmēr izdodas piemeklēt tieši tādas krāsas kā nepieciešams. Šādā situācijā krāsas var jaukt, arī strādājot ar tekstilmateriāliem. Tieši ar krāsas palīdzību var panākt krāšņus efektus, kas noteikti izcels izstrādājumu. Krāsa ir ļoti nozīmīgs bērna zīmējuma un aplikācijas izteiksmes līdzeklis. Bērnu vizuālajos darbos tā ir spilgta, koša, atklāta, dekoratīva. (Hilbnere, 1998, 60).

Krāsu mācības pamatā ir krāsu aplis (Briška, Kalēja-Gasparoviča, Glinka, Aparāne, 2009, 19). Zinātnieki jau kopš seniem laikiem centušies pētīt krāsu, to mērīt, izzināt gaismas viļņu garumus, savukārt psihologi pēta kā krāsa ietekmē cilvēku reakcijas uz krāsām, attieksmi (Kavacs, 1999, 30). Pētot pieejamo literatūru un informācijas avotus par krāsu mācību, darba autore secinājusi, ka zinātnieki ir izstrādājuši vairākas teorijas un sistemātikas saistībā ar krāsām. Jau kopš seniem laikiem mākslinieki, it īpaši gleznotāji, centušies izprast krāsu fenomenu (Krists, 2015, 62).

Darba autore aplūkojusi vairākas teorijas un vairāku zinātnieku krāsu aplis. Vācu fiziologs Ēvalds Hērings 1878. gadā izveidoja četru pamatkrāsu apli. Hērings pierādīja, ka arī dzeltenā ir „tīrā” krāsa, jo cilvēks to uztver līdzās sarkanajai, zaļajai un zilajai kā neatkarīgu krāsu (Stārmere, 2007, 14).

Savukārt, vācu arhitekts un mākslas pedagogs Johaness Ītens izstrādājis krāsu apli, kura centrā ir izkārtotas trīs pamatkrāsas: dzeltenā, sarkanā un zilā (skat. att. 1.2.3.1.) Sajaucot divas pamatkrāsas, veidojas pirmās pakāpes atvasinātās krāsas: zaļo, violeto un oranžo, kas veido trīsstūri. Ap krāsu ķermeni izkārtotajā aplī starp pamatkrāsām un pirmās pakāpes atvasinātajām krāsām veidojas otrās pakāpes atvasinātās krāsas: dzeltenī zaļā, dzeltenī oranžā, sarkani oranžā, violeto sarkanā, zili violetā, zili zaļā (skat. att. 1.2.3.1.) (Kavacs, 1999, 31).

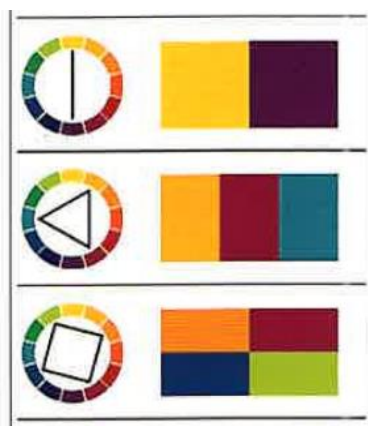
1.2.3.1.att. Johanesa Ītensa krāsu aplis (Kavacs, 1999, 31).

Darba autore, pētot dažādus krāsu aplus, secinājusi, ka Johanesa Ītena divpadsmit krāsu aplis būs vispiemērotākais tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 6.klasē. Krāsu aplī var labi saskatīt pamatkrāsas, pirmās un otrās pakāpes atvasinātās krāsas. Tas ir viegli pārskatāms un lietojams.

Z. Kagaine raksta, ka cilvēks uztver krāsu objektīvās un subjektīvās īpašības. Objektīvās krāsas ir tās, kuras var izmērīt un aprakstīt. Visas krāsas iedala bezkrāsainajās jeb ahromātiskajās krāsās un krāsainajās jeb hromatiskajās krāsās. Ahromatiskās krāsas ir baltā, melnā un pelēkā. Tās raksturo viena pazīme- gaišums. Hromatiskās krāsas ir visas pārējās krāsas: pamatkrāsas, pirmās pakāpes atvasinātās krāsas, otrās pakāpes atvasinātās krāsas. Šīs krāsas raksturo pēc: krāsas, gaišuma un piesātinājuma (Kagaine, 1999, 7).

Darba autore intervēja mājturības un tehnoloģiju skolotāju Jaunmārupes pamatskolā, lai noskaidrotu, ko nepieciešams papildināt par krāsu mācību. Tika noskaidrots, ka nepieciešams papildināt skolēnu zināšanas par krāsu saskaņošanu.

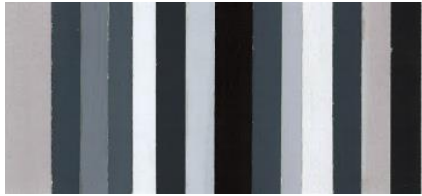

Kundziņš apraksta vairāku zinātnieku izpētītās teorijas par krāsu apliem un krāsu harmoniju. Ītens secināja, ka visi papildkrāsu pāri, visas trīskrāsu kombinācijas divpadsmit krāsu aplī, kas savienotas ar vienādsānu trīsstūriem, kvadrātiem un taisnstūriem, veido harmoniskas attiecības (skat.att.1.2.3.2.) (Kundziņš, 2004, 75).

1.2.3.2.att. Krāsas, kas veido harmoniskas attiecības krāsu aplī (Kundziņš, 2004, 181.)

Citi autori papildināja sarakstu ar sešstūriem un astoņstūriem (Kundziņš, 2004, 75). Māris Kundziņš apskata vairākus krāsu salikuma veidus. Darba autore izveidojusi tabulu, lai uzskatāmi parādītu krāsu salikumu veidus (skat.tab.1.2.3.3.). Šo tabulu darba autore izmantos, lai uzskatāmi vizualizētu skolniecēm krāsu salikumu veidus.

Krāsu salikumu veidi

<i>Krāsu salikuma apraksts</i>	<i>Darba autores attēls</i>
<p>Ahromātiskais krāsu salikums, kuru veido divas krāsas, nevis viens melni-balts tonis. Ahromātisko krāsu pāris ir informācija par gaišuma pakāpi (Kundziņš, 2004, 54).</p>	
<p>Vienas krāsas dažādos toņos sauc par monohromātisko krāsu salikumu</p>	
<p>Par analoģu krāsu salikumu sauc krāsas, kuras krāsu aplī atrodas viena otrai blakus, piemēram, zaļā uz dzeltenā, vai sarkanā un oranžā.</p>	
<p>Pretkrāsas veidojas, ja krāsu aplī ievieto taisnstūri (skat.att.1.2.3.3.), savienojot divas krāsas, piemēram dzeltenā un violetā.</p>	
<p>Krāsu triāde veidojas, ja krāsu aplī ievieto trīsstūri (skat. att. 1.2.3.3.).</p>	
<p>Ievietojot krāsu aplī kvadrātu (skat. att. 1.2.3.3.), veidojas četru krāsu salikums.</p>	
<p>Jaucot krāsas ar baltu, veidojas pasteļtoņi. Tie ir gaiši un neuzkrītoši.</p>	

Krāsa ir bieži izmantots izteiksmes līdzeklis tekstila tehnoloģijās. Mūsdienās zinātnieki joprojām pēta krāsu un ne tikai to kā tā veidojas, bet arī krāsas ietekmi uz cilvēku. Izšujot stilizētos ziedus, skolniecēm jāizmanto pēc iespējas līdzīgākas krāsas izvēlētajiem ziediem. Tātad ņemot vērā ziedu krāsu skolniecēm jāpieskaņo dzijas krāsa, lai zieds izceltos uz adījuma fona.

Krāsa ir bieži izmantots izteiksmes līdzeklis tekstila tehnoloģijās. Izšujot stilizētos ziedus, skolniecēm jāizmanto pēc iespējas līdzīgākas krāsas izvēlētajiem ziediem. Tātad, ņemot vērā ziedu krāsu, skolniecēm jāpieskaņo dzijas krāsa, lai zieds izceltos uz adījuma fona. Darba autore veica interviju ar mājturības un tehnoloģiju skolotāju Jaunmārupes pamatskolā, lai noskaidrotu, ko nepieciešams apgūt krāsu mācībā (skat. pielikumu nr. 10). Tika noskaidrots, ka nepieciešams papildināt zināšanas par krāsu saskaņošanu.

1.2. Somas izgatavošana

1.2.1. Izmantojamie materiāli un darbarīki

Lai sāktu adīt, vispirms bija nepieciešams noskaidrot, kādi materiāli būs nepieciešami adīšanai un izšūšanai uz adījuma. Diplomdarba autore izveidoja sarakstu ar nepieciešamo, raksturojot tos un pievienojot nepieciešamos attēlus, lai skolēniem būtu vieglāk saprotama materiālu izvēle. Viens no kvalitatīva izstrādājuma priekšnoteikumiem ir pareizu un piemērotu materiālu un darbarīku izvēle.

Mācoties adīt, ir jāizvēlas gaiša, rupja, šķeterēta vilnas dzija, jo būs vieglāk veidot valdziņus, un varēs saskatīt neprecizitātes. Nevajadzētu uzskatīt, ka efektdzijas noslēpj pirmās neveiksmes, - tās tikai apgrūtina darbu (Šelvaha, 2004, 5).

Pusvilnu iegūst, jaucot vilnas šķiedru ar ķīmiskajām šķiedrām – poliesteru, poliamīdu, dralonu jeb akrilu. Pusvilnas dzija ir vieglāka, pavedieni ir smalkāki un garāki. Izstrādājumus no pusvilnas dzijas ir vieglāk kopt un valkājas labāk (Šelvaha, 2004, 4).

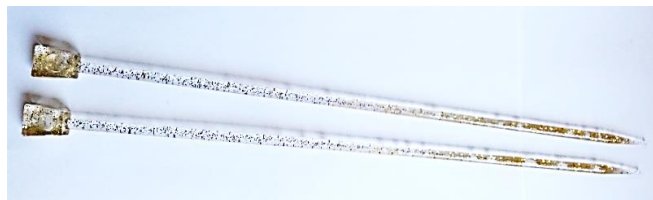
Viena no dzijām, kuru izmanto to lielisko īpašību dēļ, ir vilnas dzija. Ar to ir viegli adīt, tā ir silta un izturīga. Bieži vien cilvēki, it īpaši bērni apgalvo, ka tīra vilna kairina ādu jeb „kož”. Savērpjot vilnu ar zīdu vai kokvilnu, tā kļūst mīkstāka un patīkamāka ādai. Lai novērstu tās saraušanos un velšanos, vilnu var arī īpaši apstrādāt. Šāda dzija ir ļoti piemērota bērnu apģērbiem un to var mazgāt veļasmašīnā (parasti uz dzijas kamola etiķetes ir norādījumi par dzijas kopšanu (Dovcova, 2010, 11).

Akrils ir populārākā sintētiskā dzija, jo tās šķiedras īpašības ļoti līdzīgas vilnai un kokvilnai. Šī dzija ir lēta, viegla, izturīga un to pavedieni ir gari. Izvēloties akrila dziju, jāzina, ka tā var gurstēt adot, bet tā nesildīs kā dabiskā vilna. No akrila dzijas adīts izstrādājums var mainīt formu laika gaitā (Šelvaha, 2004, 5).

Lai izstrādājums izskatītos rupja adījuma un skolniecēm būtu vieglāk adīt, bija svarīgi izvēlēties četrkārtīgu, rupju dziju. Dažādu izstrādājumu adīšanai ir piemērota tieši četrkārtīga dzija. Adot ar četrkārtīgu dziju, adījums ne tikai labi izskatīsies, bet to varēs arī mazgāt veļasmašīnā. (Dovcova, 2010, 12).

Iesācējiem ieteicams izmantot vidēji rupu dziju, jo ar to ir viegli adīt. Lai padarītu adījumu interesantāku var izmantot liela izmēra adatas, lai gan sākumā varētu šķist dīvaini. (Dovcova, 2010, 12).

Adāmadatau izvēlei ir liela nozīme adīšanas procesā, jo no tā atkarīga izstrādājuma kvalitāte. Plastmasas adatas (skat.att. 1.3.1.1.) nav tik slīdīgas kā metāla adatas, taču slīd labāk nekā bambusa adatas. Plastmasas adatām vajadzētu būt ne mazākām kā 4 mm, jo tās var neizturēt adījuma svaru (Petmora, Hefendena, 2012, 33).

Attēls 1.2.1.1. Plastmasas adatas (Darba autores attēls)

Bambuss ir viegls un elastīgs materiāls, no tā izgatavotās adatas ir lieliskas. Adot ar šīm adatām izstrādājumā adītie valdziņi ir vienādi, adījumam piemīt labs blīvums un vienmērīgums. Ar šīm adatām vislabāk adīt ar slīdīgu dziju, piemēram, zīdu, merserizētu kokvilnu, bambusu dziju. Tievās bambusa adatas var nedaudz saliekties lietošanas gaitā, lai iekļautos plaukstu izliekumā (Petmora, Hefendena, 2012, 33).

Attēls 1.2.1.2. Bambusa adāmadata (darba autores attēls)

Metāla adatas labi slīd, tāpēc ar tām labāk adīt pūkainas dzijas, piemēram, vilnu. Metāla adatu slīdīgā virsma palīdzēs veidot vaļīgāku adījumu, ja ir tendence adīt pārāk cieši. Ir grūtāk adīt ar adatām, kas lielākas par 8 mm, taču arī tādās ir iespējams iegādāties (Petmora, Hefendena, 2012, 32).

Attēls 1.2.1.3. Metāla adāmadata (darba autores attēls)

Darba autore skolēniem ieteiks izvēlēties vilnas, pusvilnas vai akrila dziju, jo ar šāda materiāla dzijām ir visvieglāk adīt. Izstrādājot uzskates materiālus, darba autore secināja, ka somas adīšanai vispiemērotākā ir rupja dzija, tā ne tikai izceļ izšuvumu, bet arī darbs veicas

raitāk. Metāla vai bambusa adatas būs piemērotas šī izstrādājuma adīšanai. Tās noderēs arī citiem adījumiem.

Stilizēto ziedu izšūšanai var izmantot gandrīz jebkura materiāla dziju. Vislabāk izšūtie ziedi izskatīsies, ja būs izšūti ar batikotu dziju. Lai izšūtu ar dziju, ir nepieciešama izšujamā adata ar pietiekami lielu aci, tāpēc darba autore ieteiks izvēlēties izšujamo adatu ar apaļu galu un lielu aci (skat.att. 1.3.1.4.)

Attēls 1.2.1.4. Izšujamā adata (darba autores attēls)

Lai izveidotu somiņas aizdari, darba autore ieteica izvēlēties dažādas pogas. Viena no aizdarēm, kuru darba autore izvēlējās izstrādāto mācību uzskates līdzekļu aizdarei, bija magnētiskā poga, kas sastāv no divām daļām. To ir viegli iešūt, kā arī atvieglo somas attaisīšanu un aiztaisīšanu. Lai skolēniem būtu skaidrāks, kādus materiālus un darbarīkus būs nepieciešami darba procesā, darba autore mācību stundā demonstrēs visus izmantojamus materiālus.

1.2.2. Izmantojamie adīšanas raksti

Mūsdienās uzadīt iespējams gandrīz jebko; sedziņas mazulim, cimdus, zeķes, džemperus, šalles un citas lietas. Darba autore somu izvēlējās adīt izmantojot dažādus labisko un kreilisko valdziņu rakstus. Pēc mājturības un tehnoloģiju 5.–9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās pamatizglītības mācību priekšmeta programmas parauga izpētes darba autore secināja, ka, beidzot 6.klasi, skolniecēm jāprot adīt rievotais raksts, labiskie un kreiliskie valdziņi (VISC, 2005, 23). Tāpēc darba autore, izstrādājot mācību uzskates līdzekļus tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, izmantoja dažādus labisko un kreilisko valdziņu rakstus, kā arī piedāvāja tos izmantot skolniecēm.

Veidojot mācību uzskates līdzekļus, darba autore secināja, ka vieglāk ir izšūt tieši uz labiskā adījuma, tāpēc somas pamatu adīja rievotajā rakstā, bet malu, uz kuras izšūti ziedi ,

labiski (skat.att. 1.3.2.1)

Attēls 1.3.2.1. **Labiskais adījums** (Darba autores attēls).

Adot ar rupju dziju, var arī panākt lielisku efektu, izšujot uz rievotā adījuma. Uz rupjā adījuma lieliski izceļas stilizēto ziedu izšuvums (skat.att.1.3.2.2.)

Attēls 1.3.2.2. **Rievotais adījums** (Darba autores attēls).

Darba autore izmēģināja arī *rūtiņu* rakstu, kuru ada ,izmantojot tikai labiskos un kreiliskos valdziņus, ar šo rakstu var panākt lielisku efektu. Raksts izceļas, ja to ada no rupjas dzijas. (skat.att 1.3.2.3.).

Attēls 1.3.2.3. Rūtiņu raksts (Darba autores attēls).

Darba autore skolniecēm ieteiks izmantot dažādus labisko un kreilisko adījumu rakstus. Izmantos izveidotos uzskates līdzekļus, lai skolniecēm rastos skaidrāks priekšstats par izmantojamiem adījuma rakstiem.

1.2.3. Izmantojamie dūrieni izšūšanai

Izšuvumi uz adījuma tika izmantoti jau senos laikos. Izšuvumus uz adījuma var saskatīt latviešu etnogrāfiskajos cimdos. Rucavas etnogrāfiskajos cimdos rožu vidus ir izšūts ar dzeltenu dziju (skat.att.1.3.3.1.).

1.3.3.1.att. **Rucavas etnogrāfiskie cimdi** (Grasmane, 2014, 391), **Bauskas novada cimdi** (Grasmane, 2004, 211).

Arī Zemgales krāšņajos cimdos, kuri ir savdabīgi ar to, ka uz baltā pamata ir adītas košas krāsu joslas. Sevišķi grezni ir cimdi, kuru raksti kārtoti joslās, visa cimda garumā un papildināti ar izšuvumu (Grasmane, 2014, 205).. Bauskas novada cimdi papildināti ar ķēžu dūrienu (skat.att.1.3.3.1.)

Leģendārā adītāja Jette Užāne savus krāšņajos adījumus papildinājusi ar izšuvumu. Pētot par Jetti Užāni sarakstīto grāmatu, vērojams, ka izšuvums uz adījuma visvairāk ticis izmantots latviešu pasaku vai latviešu gleznu motīvos (skat.att.1.3.3.2.) (Brancis, 1997, 126).

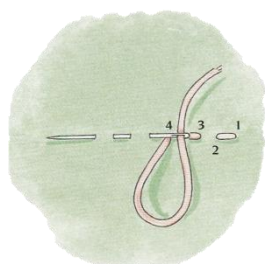

Attēls 1.3.3.2. **Jettes Užānes adītie cimdi, Vilhelma Purvīša „Rudens” motīvs** (Brancis, 1997, 126).

Darba autore stilizētos ziedus plānojusi izšūt, neskaitot adījuma diegus un izmantot šāda veida izšūšanai atbilstošus dūrienu veidus.

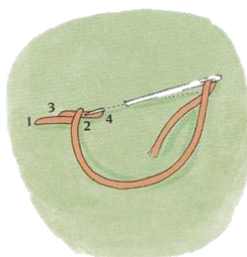
Darba autore plānojis mācību tēmu „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” izveidos ieteicamo izšūšanas dūrienu darba lapas. Izšujot ziedus ,neskaitot auduma diegus svarīgi ir, lai gala rezultāts būtu apmierinošs. Darba autore apkopos dažādus dūrienu veidus. Lai rosinātu skolēnu radošumu un veidotu izpratni par dūrienu pielietošanu, darba autore izveidoja dažādus paraugus, kurus apkopojā prezentācijā, lai skolniecēm būtu skaidrs kā konkrētie dūrieni izskatās, kad tos izšuj (skat. pielikumu nr. 6).

Pamatdūrienu (skat att. 1.3.3.3) šuj no labās uz kreiso pusi. Darba pavedinu izvelk punktā 1 un auduma labo pusi, iedur adatu punktā 2, izdur to uz labo pusi punktā 3. Atkārti šīs darbības (Bārndena, 2003, 38).

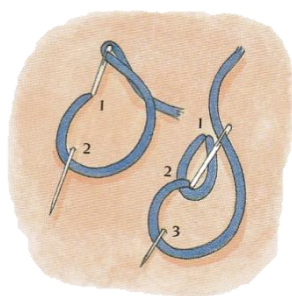
Attēls 1.3.3.3. Pamatdūriens (Bārndena, 2003, 38).

Kātu dūrienu (skat. att. 1.3.3.4.) šuj no kreisās uz labo pusi. Zīm. A norādīts, kā jāveic šis dūriens; izvelciet darba pavedienu uz auduma labo pusi punktā 1, ieduriet adatu punktā 2, tad duriet uz auduma labo pusi līdz pusei virs pirmā dūriena punktā 3, tad ieduriet adatu audumā pus dūrienu zemāk punktā 4. Atkārti līdz dūrienu līnijas galam. Katra nākamā dūriena sākums ir iepriekšējā dūriena vidus (Bārndena, 2003, 43).

Attēls 1.3.3.4. Kātu dūriens (Bārndena, 2003, 43).

Ķēžu dūrienu pielieto gan taisnu, gan liektu līniju šūšanai. To šuj virzienā no augšas uz leju (skat. att. 1.3.3.5.). Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un izdur to tajā pašā punktā, vienlaikus veidojot cilpu zem adatas. Nedaudz zemāk par punktu 1 izdur adatu auduma virspusē punktā 2. Lai veidotu nākamo cilpu, iedur adatu punktā 2, kas atrodas cilpas iekšpusē, vienlaikus veidojot nākamo cilpu, tad izvelk adatu uz auduma labo pusi punktā 3 (Bārndena, 2003, 46).

Attēls 1.3.3.5. Ķēžu dūriens (Bārndena, 2003, 46).

Vienkāršais spodrdūriens vai taisnais dūriens piemērots atsevišķu, īsu, taisnu rindu vai zāles, lapu efektu izšūšanai. Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā (skat.att.1.3.3.4.) Pirmais solis ir izvilkt auduma diegu uz labo auduma pusi punktā 1 un iedur to audumā punktā 2. Atkārto šo darbību vairākas reizes (Bārndena, 2003, 104).

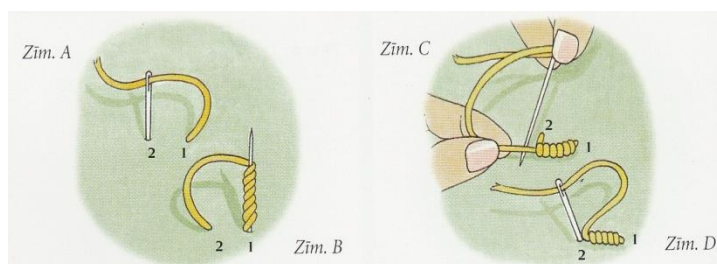
Attēls 1.3.3.6. Vienkāršais spodrdūriens vai taisnais dūriens (Bārndena, 2003. 104).

+Ķēžu dūriena lapiņas dūrienu izmanto, lai panāktu margrietiņas formu, bet var arī kārtot brīvi. Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā (skat. att. 1.3.3.7.). Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un iedur adatu tajā pašā vietā, uz auduma virsmas atstājot cilpiņu. Izvelk diegu uz auduma labo pusi cilpas iekšpusē punktā 2 un iedur adatu pāri cilpai punktā 3, izveidojot nelielu dūrienu cilpas nostiprināšanai. Darbības atkārto, līdz veidojas nepieciešamā forma (Bārndena, 2003. 107).

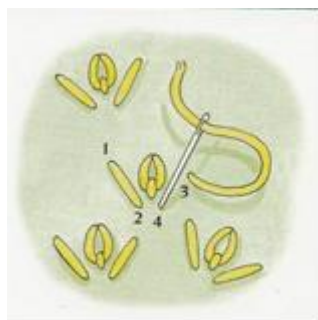
Attēls 1.3.3.7. Ķēžu dūriena lapiņas dūriens (Bārndena, 2003. 107).

Gareno mezgliņu dūrienam ir iespējami arī citi nosaukumi, kā mezgliņu dūriens, kāpuru dūriens, gredzenu dūriens u.c. Šos dūrienus var kārtot ovālos, lai veidojas ziedi. Garenos mezgliņus var izšūt jebkurā virzienā. (skat, att. 1.3.3.8.). Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un ieduriet adatu audumā punktā 2. Pavelk diegu, atstājot uz auduma garu cilpu. Zīm. B. Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1. Aptin uz auduma virsmas atstāto diegu ap adatu. Ar kreisās rokas īkšķi pietur aptinumus un izvelk adatu caur tiem. Zīm. C. Pavelk diegu uz punkta 2 pusi un ar adatas galu novieto aptinumus horizontāli. Zīm.D. Iedur adatu audumā punktā 2. (Bārndena, 2003. 108).

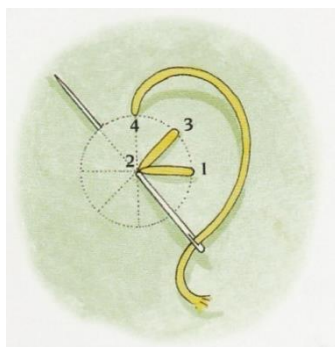
Attēls 1.3.3.8. Gareno mezgliņu dūriens (Bārndena, 2003. 108).

Dūrienu „vērša galva” var izmantot kā fona raksta elementus. Darba autore uzskata, ka ar šo dūrienu var panākt ar ziedu formas, izmantojot rupjas vai vairākkārtīgi saliktas dzijas dažādos toņos. Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā. Vispirms izšuj ķēžu dūriena lapiņu (skat. att. 1.3.3.9.). Pēc tam to papildina ar diviem taisniem dūrieniem (skat att. 1.3.3.7.). Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un iedur adatu punktā 2, tad izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 3 un iedur adatu punktā 4. Atkārtojot darbības.

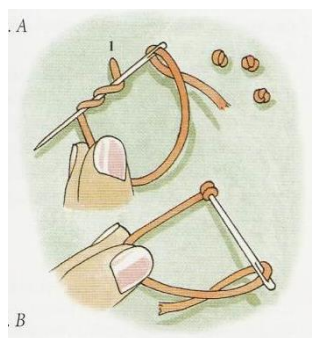
Attēls 1.3.3.9. Dūriens „vērša galva” (Bārndena, 2003, 109).

Dūrienu **zvaigznīte** izmanto, lai veidotu fonu vai panāktu margrietīņas formu. Darba autore šo dūrienu šuva atstājot vidu tukšu un aizpildot to ar citu dūrienu. Dūrienu var šūt jebkurā virzienā, veidojot precīzas vai neprecīzas formas (skat.att.1.3.3.10.) . Šo dūrienu izšūt nav sarežģīti. Izvelk diegu auduma labajā pusē punktā 1 un iedur adatu punktā 2, izdur adatu punktā 3 un iedur to audumā punktā 2, pēc tam izdur adatu punktā 4 un iedur audumā punktā 2. Turpina izšūt apli, lai panāktu vēlamo efektu. Visi dūrieni beidzas centrā (Bārndena, 2003. 110).

Attēls 1.3.3.10. Dūriens zvaigznīte (Bārndena, 2003. 110).

Viens no dūrieniem, ko darba autore izmantoja ziedu vidu aizpildīšanai, ir **Franču mezgliņš**. Ar šo dūrienu var panākt precīza punkta izšūšanai. Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā (skat.att.1.3.3.11.). Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1. Cieši pieturot diegu ar kreisās rokas īkšķi un rādītājpirkstu, pietiekami stingri notin ar diegu adatas galu ne vairāk kā 2-3 reizes. Pieturot diegu, iedur adatu audumā tuvu punktam 1 un izdur adatu uz auduma kreiso pusi. Aptītais diegs glīti nogulstas uz auduma virsmas. Ja nepieciešams darbības atkārto (Bārndena, 2003, 105).

Attēls 1.3.3.11. Franču mezgliņa dūriens (Bārndena, 2003, 105).

Izšujot ar šujmašīnu, tā ir ieprogrammēta tā, lai motīvi būti regulāri. Izšujot ar roku gandrīz vienādus motīvus palīdz panākt audums; kanva, lins vai adījums ar skaidri saskatāmiem raksta diegiem. Lai brīvajos izšuvumos būtu vieglāk panākt regularitāti var atzīmēt nepieciešamos punktus uz auduma ar diega palīdzību (Tellier-loumagne, 2006, 78).

Augstāk minētos dūrienu veidus darba autore ir izmantojusi mācību uzskates līdzekļu veidošanai mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvei mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei, kā arī ieteiks izmantot šos dūrienus skolniecēm, stilizēto ziedu izšūšanai. Izšūšanai uz adījuma iespējams izmantot dažādus dūrienus, jo izšujot stilizētus ziedus nav jāievēro precizitāte.

2. TEMATISKĀ PLĀNA IZVEIDE TĒMAI „ZIEDU STILIZĀCIJA ADĪŠANAS UZ IZŠŪŠANAS SINTĒZĒ”

2.1. Pusaudžu vecumposma raksturojums

Mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas uz izšūšanas sintēzē” apguve plānota 6.klasē. Šajā vecumā skolēni jau kļūst pieaugušāki, bet joprojām atrodas pusaudžu vecuma sākumposmā. Skolēni mainās ne tikai fiziski, bet arī rakstura un personības ziņā. Strādājot skolā, skolotājam ir jāatšķir, kādas prasmes un spējas atbilst katram vecumposmam.

Pēc D. Eļkoņina tabulas skolēnu vecums 6.klasē atbilst pusaudžu vecumposmam (11-15 gadi) (Эльконин, 1989, 56). Šajā vecumposmā galvenās iezīmes ir saskarsme dažādās situācijās. Pusaudžiem rodas tādas rakstura iezīmes kā pašvērtējums, patstāvība, prasme pakļauties grupām (Vorobjovs, 1996, 266-268). Darba autore novērojusi, ka pusaudžu vecumā skolēniem ļoti svarīgi ir justies iederīgiem. Pusaudži pakļaujas viens otram.

Guna Svence raksta, ka pusaudžu periods ir pāreja no bērnības uz jauniešu periodu. Šajā vecumposmā pusaudžu organismā notiek fizioloģiskas izmaiņas, kuru rezultātā novērojamas garastāvokļa maiņas. Pusaudzis nevēlas pakļauties ne skolotāja, ne vecāku norādījumiem, bieži ir negatīvi noskaņots (Svence, 1999, 120-121). Darba autore novērojusi, ka skolēni šajā vecumā bieži izvēlas paši eksperimentēt un mēģināt un neklausīties jau pārbaudītās hipotēzēs.

Vērojot pusaudžus skolā, var secināt, ka skolēni mēdz būt nekoordinēti. Tieši pusaudžu attīstības sākumposmā var novērot koordinācijas kustības traucējumus (Svence, 1999, 122). Darba autore, vērojot mājturības un tehnoloģiju stundas, secinājusi, ka skolēniem bieži adāmadatas krīt no rokām ārā, adot paraugu, adījums ir vai nu pārāk stingrs, vai pārāk vaļīgs. Viena no problēmām, ko darba autore ir novērojusi ir diega ievēršana adatā. Šādas koordinācijas problēmas var uzlabot, vairāk trenējoties un attīstot kustību sfēru.

Viena no pazīmēm, kas raksturo pusaudžu vecumposmu, ir autoritāšu maiņa. Ja sākumskolas vecumā autoritāte ir vecāki, skolotājs vai sporta nodarbību treneris, tad pusaudžu vecumposmā par autoritāti kļūst skolēnu vienaudži (Svence, 1999, 122). Pedagoģiskās prakses ietvaros autore novērojusi, ka šajā vecumposmā skolēni seko viens otra piemēram, jo pusaudžu ģērbšanās stils un mūzikas gaume neatšķiras. Pusaudzim mazsvarīgs ir pieaugušo viedoklis. Reņģe apraksta, ka pusaudži veido paši savu subkultūru. Svarīgi elementi ir piederība kādai grupai, kurai ir līdzīga modes, mūzikas, literatūras izvēle. Skolēni jūtas pārliecinātāki, ja pieder kādai grupai (Reņģe, 2000, 90).

Pētot pieejamos literatūras un informācijas avotus par pusaudžu vecumposma īpatnībām, darba autore secinājusi, ka daudzi autori uzsver, ka šajā vecumposmā svarīga ir personības attīstība. Pēc E. Eriksona iedalījuma, pusaudžu vecumposms pieder pie agrās jaunības stadijas. Eriksons uzskata, ka šajā periodā veidojās cilvēka identitāte (Eriksons, 1998, 104). Reņģe raksta, ka identitāte ir piederības apziņa. Šajā posmā pusaudzis mēģina atrast atbildes uz jautājumiem: „Kas es būšu?“, un: „Kāds es būšu?“ (Reņģe, 2000, 89). Pusaudzis meklē piemēru, kam līdzināties. Tā kā skolēns tikai meklē kāds vēlas būt, tad pozitīva ietekme ir tieši pozitīvam piemēram, bet gadās arī negatīvi piemēri (Reņģe, 2000, 89).

Guna Svence raksta, ka cilvēkam, lai veidotos motivācija un vēlme darboties tālāk, nepieciešams pozitīvs emocionālais stāvoklis. Tieši pusaudži savā identitātes meklēšanas periodā meklē atzinību un uzslavas. Kad skolēnam ilgi neveicās kādā mācību priekšmetā, viņš, pats sev neapzinoties, meklēs kādu citu jomu, kurā viņam veiksies (Svence, 1999, 124).

Viens no svarīgiem aspektiem pusaudžu vecumposmā ir sociālo prasmju veidošanās. Rudīte Andersone aprakstījusi dažādas sociālo prasmju veidošanās principus, balstoties uz dažādiem autoriem. Darba autore uzskata, ka viena no prasmēm, kas jā māca skolā pusaudžiem, ir prasme organizēt savu laiku. Pusaudža sociālās prasmes veidojas, ņemot vērā viņa mērķus, vajadzības un vērtības, mācību darba organizācijas formas un metodes, kā arī mācību saturu (Andersone, 2004, 36). Darba autore uzskata, ka mājturības un tehnoloģiju stundās viena no nepieciešamākajām prasmēm ir organizēt savu laiku, ko veido individuālais darbs. Strādājot individuāli, pusaudži arī attīsta prasmi novērtēt sevi, savas spējas, ievērot noteikumus un izteikt savas domas (Andersone, 2004, 35).

Pēc pieejamās literatūras un informācijas avotu analīzes darba autore centās ievērot pusaudžu vecumposma īpatnības un organizēt mācību procesu tā, lai skolēni justos labi. Tika ievērots, ka pusaudžiem iespējams zems pašnovērtējums, tāpēc tika lietotas uzslavas. Tā kā pusaudžu vecumā skolēni ir mazliet nekoordinēti, tad tieši šādas somas adīšana attīstīta skolēnu kustību sfēru. Pēc darba autores domām, mācību procesā saskarsmei skolēniem ar skolotāju jābūt pozitīvai, saprotošai un respektējošai.

2.2. Normatīvo dokumentu izpēte

Lai izveidotu tematisko plānu mācību tēmas „Ziedu stilizācija un izšūšana” apguvei, darba autore rūpīgi izpētīja mājturības un tehnoloģiju standartu un programmu. Beidzot 9. klasi, skolēniem ir jāizstrādā kombinētais darbs. Darba autore uzskata, ka jau 6. klasē skolnieces var iepazīstināt ar kompleksajiem darbiem saistībā ar tehnoloģijām, kas apgūtas 5. un 6. klasēs. Gala izstrādājums- soma ļauj skolniecēm pašām risināt un izvēlēties sev atbilstošus tehniskos risinājumus.

Izpētot mājturības un tehnoloģiju priekšmeta standartu 1.-9.klasei, pamatprasības, beidzot 6.klasi, ir: novērtēt materiālu piemērotību un izvēlēties atbilstošākos, izprot, ka izstrādājumu darināšana no ieceres līdz gatavai lietai veicama noteiktā secībā, prot izvēlēties darbarīkus, materiālus un racionāli iekārtot darba vietu atbilstoši tehnoloģijai, saskata iespējas un apzinās, ka paša darinātais izstrādājums var dot iespēju sevis apliecināšanai un tam var būt praktisks lietojums (MK, 2014). Beidzot 6.klasi skolēnam ir jāprot radīt un lietot skices, vienkāršus tehniskos zīmējumus un/vai rasējumus, shēmas, lai plānotu praktisko darbību, informētu par to citus, izmantotu izstrādājumu izgatavošanā; jāsaprot instrukciju un lietošanas pamācību nepieciešamību un to neievērošanas sekas. Beidzot 6.klasi, skolēns ir apguvis tradicionālo tekstiltehniku – tamborēšanu, adīšanu, izšūšanu – un citu tehnoloģiju (pēc skolotāja izvēles) (MK, 2014). Tātad skolotājs drīkst izvēlēties, kādu tehnoloģiju skolēni apgūs 5. vai 6.klasē. Darba autore ir izvēlējusies apgūt izšūšanu, neskaitot auduma pavedienus. Jau 6.klases beigās mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā skolēnam jāprot racionālā secībā izgatavot vienkāršus praktiskus vai dekoratīvus izstrādājumus, izmantojot dažādus materiālu apstrādes veidus; prot veikt izstrādājumu pēcapstrādi; zina un ievēro darba drošības noteikumus (MK, 2014).

Lai izstrādātu mācību saturu tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, darba autore ir izpētījusi mājturības un tehnoloģiju programmu, kas paredzēta kā paraugs skolotājiem, darba autore lielāku uzmanību pievērša 6.klases apgūstamajiem tematiem un jau apgūtajām tēmām 5.klasē. Tēma „Izšūšana” tiek apgūta jau 5.klasē, kuras ietvaros tiek apgūti dažādi dūrienu veidi, izšujot, skaitot auduma diegus. Lai izveidotu somas rokturi, darba autore piedāvās to uztamborēt, jo 5. klasē jāapgūst tēma tamborēšana, un viens no sasniedzamajiem rezultātiem ir- prast veikt vienkāršākās tamborēšanas operācijas: iztamborēt gaisa cilpiņu pīnīti, īsos, vienkāršos, divkāršos stabiņus un to kombinācijas, tamborē ar vairākām krāsām (VISC, 2005, 18). Somas oderes šūšanai noderēs apgūtās prasmes 5.klasē, kur skolnieces ir iemācījušās nostiprināt diegu un šūt vienkāršas, taisnās vīles (VISC, 2005, 19).

Mācību tēma izšūšana tiek apgūta arī 6. klasē. Sasniedzamais rezultāts ir veikt vienkāršākās balto darbu izšūšanas operācijas: cauro vīli, līkloču cauro vīli, dubulto cauro vīli u. c., izstrādājuma malu apdari. Darba autore uzskata, ka šī tēma ir sarežģīta 6.klases skolniecēm. Izšuvums uz adījuma, neskaitot auduma diegus, ir iespēja iepazīstināt skolnieces ar jauna veida izšūšanas iespējām un apgūt jaunas prasmes (VISC, 2005, 19). Apgūstot prasmi adīt, mājturības un tehnoloģiju stundās, skolēnu sasniedzamie rezultāti ir: prast izvēlēties atbilstošu dziju izstrādājuma realizēšanai, izvēlēties atbilstošas adāmadatas, kā arī kombinēt dažādas dzijas. Viens no sasniedzamajiem rezultātiem adīšanas tēmas apgūvē ir prast vienkāršās adīšanas operācijas: atpazīt adījuma tehniskos rakstus, uzvest valdziņus, labisko un kreilisko valdziņu adīšana. Svarīgi ir apgūt prasmi savu izstrādājumu pareizi tvaicēt un veikt nobeiguma darbus, diegu pareizu nostiprināšanu (VISC, 2005, 23). Iepriekš minētās prasmes noderēs darba autores izstrādātajam tematiskajam plānam mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”.

Izpētot 5. un 6. klases mācību programmu un sasniedzamos rezultātus, darba autore secinājusi, ka šāda veida kombinētais darbs 6.klasē būtu piemērots skolēnu prasmju pārbaudei par to, kas ir apgūts mājturībā un tehnoloģijās 2 mācību gadu laikā.

2.3.Mācību metožu izvēle

Katras tēmas apguvei nepieciešamas dažādas metodes, kuras izvēlas priekšmeta skolotājs, lai pēc iespējas sekmīgāk apgūtu mācību vielu. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā mācību metode tiek definēta kā skolotāja un skolēnu savstarpējās sadarbības paņēmieni kopums, kāds nepieciešams noteikta didaktiskā principa vai pedagoģiskās pieejas ietvaros, un paredzēts, lai nodrošinātu, mācību, audzināšanas un attīstības uzdevumu izpildi mācību procesā un izglītības mērķu sasniegšanu (Skujiņa, 2000, 96).

Izvēloties mācību metodes, jāņem vērā skolēnu vecuma un attīstības līmeņa īpatnības. Vecākajās klasēs skolēni spēj ilgstoši klausīties skolotāja stāstījumā un veikt patstāvīgus uzdevumus pēc grāmatas, savukārt jaunāki skolēni nespēj noturēt uzmanību tik ilgstoši, tāpēc piemērotāka ir pārrunu metode, praktiskie darbi. Darba autore piekrīt Zelmenim, ka mācību metodes jācenšas bieži mainīt, jo skolēni nogurst no vienveidīga darba (Zelmenis, 1991, 107-108).

Voldemārs Zelmenis raksta, ka didaktikā mācību metodes klasificē pēc dažādiem kritērijiem, bet populārākie ir trīs:

- pēc izziņas veidiem (runas, rakstu, uzskates un praktiskās metodes);
- pēc mācību uzdevumu specifikas tās ir, zināšanu veidošanas (informācijas), prasmju izkopšanas (vingrinājumu) un pārbaude metodes;
- grupēšana pēc skolēnu izziņas aktivitātes un patstāvības mācībās. Šeit iekļauj dogmatiskās, reproduktīvās, daļēju meklējumu un pētnieciskās metodes (Zelmenis, 2000, 111).

Žukovs raksta, ka mācību metožu ir daudz, tāpēc tās nepieciešams klasificēt (Žukovs, 1997, 73). Žukovs un Rubana mācību metodes klasificē vienādi:

- pēc didaktiskajiem uzdevumiem;
- pēc zināšanu avotiem;
- pēc skolēnu izziņas darbības organizēšanas paņēmieni sistēmas (Rubana, 2004, 44).

Lai izvēlētos piemērotākās metodes mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, darba autore izpētīja mācību metožu izvēles nosacījumus. I. M. Rubana apgalvo, ka metožu izvēli nosaka mācību mērķis, uzdevumi un saturs, katras mācību stundas didaktiskie uzdevumi (Rubana, 2004, 53).

Darba autore tematiskā plāna izstrādei izvēlējusies izmantot V. Zelmeņa mācību metožu klasifikāciju.

Darba autore tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvei plānojusi izmantot *skaidrojuma* metodi, lai skolēniem būtu vieglāk uztvert un izprast nepieciešamo informāciju. Lai nodrošinātu to, ka skolēns vielu ir izpratis, skolotājs skaidrojumā iesaista skolēnus, uzdodot dažādus jautājumus.

Darba gaitā tiks pielietota arī *apprakstošā* metode, piemēram, stāstot par nepieciešamajiem materiāliem, darbarīkiem un to izvēli. Šī metode lieliski iederas stundā, lai raisītu skolēnu iztēli un atmiņu. Darba autore papildinās aprakstošo metodi ar *vizualizācijas* metodi. Šī metode noderēs stāstot un vizualizējot darba gaitu soli pa solim. (Zelmenis, 2000, 114.)

Darbs ar grāmatu tiks izmantots, lai skolēni pēc iespējas vairāk pētītu, meklētu atbilstošāko un piemērotāko variantu, kā arī aktīvi domātu par tieši savu izstrādājumu. Darba autore piedāvāja ne tikai mācību grāmatas, bet arī speciālo literatūru, kurās atrodama nepieciešamā informācija.

Darba autore izmantoja pašas veidotus mācību uzskates līdzekļus kā piemērus, lai iedvesmotu skolnieces savam radošajam darbam.

Darba autore uzskata, ka mājturības un tehnoloģiju stundās vispiemērotākā metode ir praktiskie darbi, jo, tikai lasot vai pētot grāmatas, skolēns neiemācīsies adīt. Zelmenis min piemēru tieši par mājturības un tehnoloģiju stundām. Zelmenis raksta, ka nodarbības sākumā skolotājs dod norādījumus visai klasei, bet tikai pēc tam seko līdzīgi individuāli skolēnu darbībām, kļūdām. Veicot praktiskos darbus, skolēni apgūst dažādas darba prasmes un iemaņas, kā arī paplašina un padziļina savas zināšanas. Zelmenis uzsver, ka praktiskajiem darbiem ir arī audzinoša nozīme, jo skolēni iemācās ievērot tīrību, taupību un piesardzību (Zelmenis, 2000, 131-132).

2.4.Mācību diferenciacija un individualizācija

Diplomdarba autore novērojusi, ka skolēnu spējas mācīties ir ļoti atšķirīgas. Skolā katram bērnam ir ne tikai savs mācīšanās stils, bet arī individuāla pieeja kā apgūt mācību vielu. Tā kā skolēnu spējas ir tik atšķirīgas, tad skolotājam jābūt elastīgam un jāprot strādāt tā, lai visi skolēni varētu kvalitatīvi mācīties. Darba autore mājturības un tehnoloģiju stundās pievērsu uzmanību tieši individualizācijai.

Skolēnu prasmes un motivācija ir ļoti atšķirīga mājturības un tehnoloģiju stundās. It sevišķi individuāla pieeja nepieciešama sekmēs vājākiem skolēniem. Darba autore ir secinājusi, ka individuālais darbs ar skolēnu bieži vien veicina sekmīgāku mācību procesu. Izvēloties mācību metodes, skolotājam ir jāņem vērā skolēnu individuālās īpatnības, darba temps.

Mācību un audzināšanas procesu, kam ir raksturīga audzēkņu tipisko individuālo atšķirību ievērošana, pieņemts saukt par **diferencētu procesu**, bet mācības šādos apstākļos – par **diferencētām mācībām**.

Pedagoģiskajā literatūrā atrodami divi pēc nozīmes tuvi termini: ārējā diferenciacija un iekšējā diferenciacija.

Albrehta raksta, ka termins **ārējā diferenciacija** apzīmē tādu mācību procesa organizāciju, kurā individuālo īpatnību ievērošanas nolūkā skolēni tiek apvienoti speciālās diferencētās mācību grupās (klasēs, skolās). Ar terminu **iekšējā diferenciacija** saprot tādu mācību procesa organizāciju, kuras ietvaros skolotājs ievēro audzēkņu individuālās īpatnības, veicot mācību un audzināšanas darbu parasto klašu apstākļos. Būtībā tā nav nekas cits kā mācību **individualizācija**. Tātad mācību individualizācija ir klašu un stundu sistēmas ietvaros īpaši organizētas mācības ar optimāliem apstākļiem skolēnu attīstības virzībai, zināšanu un prasmju apguvei atbilstoši katra skolēna attīstības tuvākai zonai. Viena no humānpedagoģijas pamatidejām ir izveidot skolas mācību un audzināšanas procesu tādu, kas maksimāli sekmētu katra audzēkņa personības vispusīgu attīstību. (Albrehta, 2001, 114)

Lai veiksmīgi realizētu individualizācijas procesu skolā, nepieciešams ņemt vērā zinātnieku minētās īpatnības, piemēram, skolēna veselības stāvokļa īpatnības, mācību motivācijas un izziņas darbības individuālās īpatnības, kā atmiņa (mehāniskā, loģiskā), uztvere (apjoms, ātrums, veids), iztēle (atveidojošā, loģiskā), domāšana (uzskatāmi darbīgā, uzskatāmi tēlainā, abstraktā domāšana), uzmanība (tās noturības pakāpe), patstāvīgās mācību darbības prasmes un iemaņas, konkrētā mācību materiāla zināšanas, prasmes un iemaņas; darbīgo (aktīvi izmantojamo) zināšanu fonds, personības individuālās īpatnības (nervu darbības tips, tās īpatnības), gribas īpašības un to īpatnības, intereses, rakstura iezīmes un to īpatnības, visbeidzot

skolēna pašsajūta skolā un skolēnu kolektīvā (Albrehta, 2001, 115). Diplomdarba autore centās ievērot augstāk minētas individuālās īpatnības, lai veiksmīgi realizētu mācību procesu un gala rezultātu Jaunmārupes pamatskolā.

Mūsdienu skolā skolotāji un skolēni var saskarties ar mācību diferenciacijas grūtībām, piemēram, mācību grāmatas ir maz piemērotas gan bāzes izglītības satura, gan paaugstināta līmeņa programmas apguvei. Viena no problēmām, ar ko saskaras vairāk skolēnu, ir skolotāja ieteikto fakultatīvo nodarbību apmeklējums ne vienmēr atbilst konkrētajam skolēnam. Mazās lauku skolas ar mazu bērnu skaitu ir grūti diferencēt mācības pēc projektējamās profesijas, spējām vai interesēm. Savukārt individualizācijas galvenās problēmas ir, ka ne vienmēr precīzi var noteikt skolēnu individuālās īpatnības, prasmes, intereses. Vēl viena problēma ir mācību individualizācijas didaktisko pamatu trūkums, kā arī didaktisko līdzekļu noteikšana (Albrehta, 2001, 120).

Albrehta uzmanību pievērš tam, ka mācību produktivitāti ietekmē arī skolēnu intelektuālās darba spējas. Ir skolēni, kuriem ar zemu mācāmību ir novērojamas augstas darbības, tas ir kā kompensē zināšanu apguves nelielās spējas. Turklāt ir tādi skolēni, kuriem ar augstu mācāmību ir novērojamas nepietiekamas darbības, tāpēc viņu darbs kļūst nevienmērīgs un mazāk produktīvs (Albrehta, 2001, 122). Darba autore ir novērojusi, ka ir skolēni, kuri vairāk cenšas mājturībā un tehnoloģijās, bet sekmes citos mācību priekšmetos ir zemas un otrādi. Savukārt ir skolēni, kuriem ir gan augsta mācāmība un augstas darbības prasmes.

2.5. Tematiskais plāns mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas uz izšūšanas sintēzē” apguvei 6.klasē.

Darba autore izveidoja tematisko plānu mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” 18 mācību stundām (skat.tab. 2.5.1.). Mācību tēma iesākas ar ziedu stilizāciju dažādās tehnikās, kurai paredzētas 2 mācību stundas. Nākamās 2 stundas skolnieces turpinās veidot ziedu stilizācijas, bet jau otrās stundas beigās skolnieču veiktie darbi tiks vērtēti. Kompozīcijas izveide uz maketa paredzēta divām mācību stundām. Lai atkārtotu un papildinātu adīšanas prasmes, skolnieces nākamajās 4 mācību stundās adīs paraugus, izmantojot labisko un kreilisko valdziņu rakstus, pēc tam tos izšūs, kas būs jaunu prasmju apguve. Nākamās 8 mācību stundas skolnieces veidos gatavo izstrādājumu atbilstoši savai iecerei, stilizētajiem ziediem, izvēlētajam izmēram, saskaņojot krāsas. Pēdējās 2 mācību stundās plānots veikt nobeiguma darbus: somas sašūšana, roktura izveide, odeses šūšana (pēc izvēles). Lai tematiskais plāns būtu pēc iespējas precīzāks un mācību tēmas nepārklātos, darba autore intervēja Jaunmārupes pamatskolas mājturības un tehnoloģiju skolotāju (skat. pielikumu nr.10).

Tabula 2.5.1.

Tematiskais plāns mācību tēmai „Ziedu stilizācija adīšanas uz izšūšanas sintēzē” apguvei 6.klasē.

Tēma	Stundu skaits	Stundas mērķis	Izmantojamās mācību metodes	Uzdevums skolēniem	Vērtēšanas veids. Vērtētājs.	Vērtēšanas kritēriji	Plānotais rezultāts
Ziedu izvēle izstrādājuma izgatavošanai. Ziedu stilizācijas dažādos veidos.	2	Papildināt zināšanas stilizāciju veidošanā iedvesmojoties no ziediem.	Vizualizācija, stāstījums, pārrunas, praktiskais darbs, patstāvīgais darbs	-Izvēlēties 2 dažādus ziedus, kas pašam simpātizē. -Izmantojot dažādus stilizāciju veidus, veidot savu ziedu stilizācijas.	Kārtējā vērtēšana (i/ni) Skolotājs	Atlasīto ziedu atbilstība uzdevumam (2 dažādi ziedi) Ziedu stilizāciju atbilstība uzdevumiem: 2 dažādi ziedi; 1.stilizācija, izmantojot līnijas, 2.stilizācija, izmantojot punktus, 2.stilizācija izmantojot krāsas.	Izprot, kas ir stilizācija, kā tā veidojas. Prot veidot ziedu stilizācijas atbilstoši prasībām.

						Attieksme pret darbu stundā Radošums.	
Ziedu stilizācija. Krāsu mācība.	2	Izveidot ziedu stilizācijas izmantojot guaša krāsas un skrāpēšanas tehniku, noformēt izveidotās stilizācijas uz atbilstoša kartona. Papildināt zināšanas par krāsu saskaņošanas principiem.	Stāstījums, pārrunas, vizualizācija, praktiskais darbs, patstāvīgais darbs.	-Izveidot 4-6 dažādas stilizācijas, izmantojot dažādas tehnikas katram ziedam. -Saskaņojot krāsas, veidot stilizācijas.	Kārtējā vērtēšana (i/nī) Skolotājs	Sagatavotība stundai. Stilizāciju skaita atbilstība uzdevumam (8-10) 4 tehniku (ar rapitogrāfu, guaša krāsām, tušas skrāpējums) izmantojums stilizācijās. Ziedu stilizāciju dažādība. Krāsu saskaņotība. Stilizāciju kvalitāte: -nav izsmērēti darbi -rūpīgi nogrieztas malas -darbs noformēts uz atbilstoša kartona Patstāvīgums Attieksme pret darbu stundā	Ir izveidotas dažāda veida stilizācijas ziediem. Izmantotas dažādas tehnikas stilizāciju veidošanai. Prot veidot ziedu stilizāciju tušas skrāpējuma tehnikā, izmantojot rapitogrāfu,
Kompozīcija. Somiņas izmēra izvēle	2	Apgūt prasmi veidot somas maketu atbilstoši savai iecerei.	Stāstījums, pārrunas, vizualizācija, praktiskais darbs.	-Izmantojot papīru, izveidot sev vēlamu somiņas izmēru. -Izmantojot kompozīcijas veidus, uzzīmēt, kā uz somiņas tiks izvietoti stilizētie ziedi.	Kārtējā vērtēšana (10 balles) Skolotājs	Sagatavotība stundai. Somiņas piegrieztnes un maketa izveide. Tehniskā darba kvalitāte: -Piegriešanas kvalitāte -Pielīmēšanas kvalitāte Somiņas kompozīcijas izveide (uz somiņas maketa izstrādāta rotājuma kompozīcija) -Izmantots viens no laukuma kompozīcijas veidiem -Zīmējuma kvalitāte.	Prot izveidot savas idejas skici somai. Veido somas izmērus atbilstoši savai iecerei. Atpazīst kompozīcijas veidus. Prot izveidot somas maketu atbilstoši kādam no kompozīcijas veidiem.
Mērījumi. Valdziņu aprēķināšana. Raksta izvēle. Dūrienu veidu izvēle.	4	Apgūt prasmi izšūt uz adījuma.	Stāstījums, vizualizācija, praktiskais darbs,	-Izvēlas vienkāršu adījuma rakstu. -Uzada 2 paraugus 10x10 cm, pēc kuriem aprēķina	Kārtējā vērtēšana (10 balles) Skolotājs	Sagatavotība stundai.; -Dzija, adatas, izšujamā adata, dzija ziedu izšūšanai. Stundā padarītais darbs Adījuma paraugs:	Atpazīst labisko un kreilisko valdziņu tehnisko rakstu. Prot adīt, izmantojot labiskos un kreiliskos valdziņus.

			darbs ar grāmatu.	nepieciešamo valdziņu skaitu. -Paraugus notvaicē, izmēģina izšūt iecerētos ziedus.		- Vienkārša adījuma raksta izvēle -Paraugu lieluma (10x10) un skaita (2) atbilstība uzdevumam. - Tehniskā raksta pareizība - Malu adīšanas pareizība Izšuvums uz adījuma; - Izšuvuma tehniskā izpildījuma kvalitāte. - Pavedienu nostiprināšana -Dažādu dūrienu veidu izmantojums (2) Patstāvīgums Spēja palīdzēt citiem klases biedriem	Prot izvēlēties vienkāršu adīšanas rakstu. Zina kā aprēķināt nepieciešamo valdziņu skaitu. Prot uzadīt paraugu atbilstoši izmēram. Prot izvēlēties atbilstošāko dūrienu ziedu izšūšanai.
Izvēles priekšmeta adīšana un izšūšana.	8	Uzadīt somu un to izšūt, izmantojot stilizētos ziedus, atbilstoši savai iecerei.	Stāstījums, pārrunas, vizualizācija, praktiskais darbs, patstāvīgais darbs.	-Uzadīt somiņu nepieciešamajā izmērā. -Malu sašūšana -Stilizēto ziedu izšūšana -dažādi dūrienu veidi, -Somiņas aizdares izvēle -Somiņas roktura izveides izvēle (mezglot, pīt, piestiprināt gatavu aukliņu)	Nobeiguma vērtēšana (10 balles) Skolotājs Skolēnu pašvērtējums	-Somiņas atbilstība paredzētajam izmēram. -Somiņas atbilstība skicei un uzzīmētajai kompozīcijai. -Tehniskā raksta pareizība -Adījuma kvalitāte -Adījuma malu pareizība. -Malu sašūšana. -Izšūto ziedu atbilstība kompozīcijai. -Izšūto ziedu kvalitāte -Pavedienu nostiprināšana -Izveidota somiņas aizdare -Somiņas rokturis un piestiprināšana. - Radošums - Darba apjoms - Attieksme pret uzdevumu - Patstāvīgums -Kopskats -Darba izpildes termiņa ievērošana.	Prot adīt vienkāršu rakstu atbilstoši somas formai un izmēram. Izšūt dūrienus atbilstoši izveidotajai somas kompozīcijai. Prot sašūt adījuma malas Prot izveidot somiņas roktura pēc brīvas izvēles, nosaka roktura garumu. Izvēlas aizdares veidu Izveido somas aizdari

2.6.Vērtēšanas sistēma un vērtēšanas kritēriji

Darba autore izveidoja katrai mājturības un tehnoloģiju mācību stundai skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas kritērijus, lai skolēniem būtu skaidrs, kādiem jābūt sasniegumiem mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apgūvē. Lai iegūtu gala vērtējumu, skolniecēm jāiegūst divi vērtējumi *i/ni* (ieskaitīts/neieskaitīts), kā arī divi vērtējumi ballēs. Apkopojot šos vērtējumus, skolnieces varēs iegūt gala vērtējumu ballēs no viens līdz desmit.

Zelmenis raksta, ka sistemātiska skolēnu zināšanu, prasmju un iemaņu pārbaude ir pedagoģiskā darba svarīga sastāvdaļa. Tā sākas jau ar bērna pirmajiem soļiem un turpinās visu skolas laiku. Sistemātiska pārbaude ļauj sekot, kā skolēni apguvuši mācību vielu, kā veidojas viņu prasmes un iemaņas, kā arī skolotājam dod iespēju secināt kādas korekcijas un papildinājumi nepieciešami katram skolēnam, lai sekmīgāk turpinātu mācību procesu. Darba autore piekrīt Zelmenim, ka vērtējamās ir arī prasmes un iemaņas, kas veidojas starppriekšmetu saiknē. Lai spētu novērtēt šīs prasmes un iemaņas, jānoskaidro to apzinātības līmenis, ātrums un kvalitāte, kā arī praktiskās izmantošanas un pārvešanas iespējas jaunās situācijās (Zelmenis, 1991, 89-90). Pārbaude var būt tieša un individuāla, ja skolotājs pārbauda katru skolēnu. Darba autore nevar nepiekrīt Zelmenim, ka vērtēšanas kritēriji visiem skolēniem ir vienādi, tomēr jāievēro skolēnu individuālās īpatnības un jāturpina strādāt ar skolēnu individuāli (Zelmenis, 1991, 90). Darba autore izstrādājusi vērtēšanas kritērijus veicamajiem uzdevumiem mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apgūvē. Vērtēšanas kritēriji visiem skolēniem būs vienādi.

Darba autore pirmajā stundā iepazīstinās skolnieces ar datumiem, kad jānodod konkrētie darbi (skat.tab. 2.6.1.). Mācību tēmas laikā skolniecēm būs jāveido ziedu stilizācijas dažādās tehnikas. Skolēnu darbs pirmajā stundā tiks vērtēts ar ievadvērtēšanu, darba autore mutiski novērtēs skolnieču darbu stundā. Nākamajās mājturības un tehnoloģiju stundās skolnieces turpinās veidot dažādas ziedu stilizācijas, izmantojot vairākas tehnikas: ar guaša krāsām, ar tušas skrāpējumu, kā arī papildināt stilizācijas ar rapitogrāfu. Stundas beigās darba autore skolnieču darbus vērtēs ar *i/ni* (ieskaitīts/neieskaitīts) (skat.tab. 2.6.2.) Kopumā par ziedu stilizācijām varēs iegūt 17 punktus, ja kādai no skolniecēm būs mazāk kā 8,5 punkti, vērtējums būs *ni*, savukārt, ja vērtējums būs vairāk kā 8,5 punkti, vērtējums būs *i* (ieskaitīts).

Tabula 2.6.1.

Darbu nodošanas termiņu saraksts

Vērtēšanas veids	Darbu nodošanas termiņš	Veicamie uzdevumi
Ievadvērtēšana (i/ni)	18.01	Ziedu stilizācijas dažādās tehnikās
Kārtējā vērtēšana (i/ni)	25.01	Somas maketa izveide no papīra, kompozīcijas izveide uz somas maketa.
Kārtējā vērtēšana (10 balles)	15.02/22.02	Adīti paraugi (10x10cm.), izšuvums uz adījuma
Nobeiguma vērtēšana (10 balles)	22.03	Uzadīta un izšūta soma, izstrādājuma nobeiguma darbi.

Tabula 2.6.2.

Vērtēšanas kritēriju tabula ziedu stilizācijai

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Iegūstamo punktu skaits	Vērtēšanas veids
Ziedu stilizācija, izmantojot dažādas tehnikas	Atlasīto ziedu atbilstība uzdevumam (2 dažādi ziedi)	0-2	Ievadvērtēšana (i/ni)
	Stilizāciju skaita atbilstība uzdevumam (8-12)	0-2	
	Izmantotas 3 tehnikas <ul style="list-style-type: none"> • ar rapitogrāfu, • guaša krāsām, • tušas skrāpējums. 	0-1 0-1 0-1	
	Stilizāciju kvalitāte: <ul style="list-style-type: none"> • nav izsmērēti darbi • rūpīgi nogrieztas malas • darbs noformēts uz atbilstoša kartona 	0-1 0-1 0-1	
	Ziedu stilizāciju atbilstība uzdevumiem: 2 dažādi ziedi; <ul style="list-style-type: none"> • 1.stilizācija, izmantojot līnijas, • 2.stilizācija, izmantojot punktus, • 3.stilizācija izmantojot krāsas. 	0-1 0-1 0-1	

	Ziedu stilizāciju dažādība.	0-1	
	Krāsu saskaņotība.	0-1	
	Patstāvīgums	0-1	
	Attieksme pret darbu stundā	0-1	

Nākamais uzdevums stundas gaitā būs izveidot somas maketu, izmantojot kompozīcijas veidus. Darbs tiks vērtēts ar *i/ni* (ieskaitīts/neieskaitīts). Šim uzdevumam darba autore izstrādājusi vērtēšanas kritērijus (skat.tab.2.6.3.). Kopumā par uzdevumu var iegūt 6 punktus. Ja skolniece iegūs 3 vai mazāk punktus, vērtējums būs *ni*, savukārt, ja iegūs 3 vai vairāk punktus, vērtējums būs *i* (ieskaitīts).

Tabula 2.6.3.

Vērtēšanas kritēriji somas maketa izveidei no papīra, kompozīcijas izveidei

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Iegūstamo punktu skaits	Vērtēšanas veids
Kompozīcija. Somiņas izmēra izvēle.	Sagatavotība stundai.	0-1	Kārtējā vērtēšana (i/ni)
	Tehniskā darba kvalitāte:		
	• Piegriešanas kvalitāte	0-1	
	• Pielīmēšanas kvalitāte	0-1	
	Somiņas kompozīcijas izveide (uz somiņas maketa izstrādāta rotājuma kompozīcija)		
	• Izmantots viens no laukuma kompozīcijas veidiem	0-1	
	• Zīmējuma kvalitāte.	0-1	
	Attieksme pret darbu stundā	0-1	

Darba autore skolniecēm liks atkārtot adīšanas prasmes un uzadīt divus paraugus izvēlētājā rakstā, uz kuriem pēc tam izmēģinās izšūt. Skolniecēm izšuvums uz adījuma būs jaunu prasmju apgūšana. Šis uzdevums tiks vērtēts (kārtējā vērtēšana, 1-10 balles). Darba autore izstrādāja vērtēšanas kritērijus (skat.tab. 2.6.4.) šim izdevumam par kuru varēs iegūt maksimums 13 punktus (skat.tab. 2.6.5.).

Vērtēšanas kritēriji adītajiem paraugiem un izšuvumam uz adījuma

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Iegūstamo punktu skaits	Vērtēšanas veids
Mērījumi. Valdziņu aprēķināšana. Raksta izvēle. Dūrienu veidu izvēle.	Sagatavotība stundai.; • Dzija, adatas, izšujamā adata, dzija ziedu izšūšanai.	0-1	Kārtējā vērtēšana (10 balles)
	<i>Stundā padarītais darbs</i> Adījuma paraugs: • Vienkārša adījuma raksta izvēle • Paraugu lieluma (10x10) un skaita (2) atbilstība uzdevumam. • Tehniskā raksta pareizība • Malu adīšanas pareizība • Pavedienu nostiprināšana. • Formēšana.	0-1 0-2 0-1 0-1 0-1 0-1	
	Izšuvums uz adījuma • Izšuvuma tehniskā izpildījuma kvalitāte. • Pavedienu nostiprināšana • Dažādu dūrienu veidu izmantojums (2)	0-1 0-1 0-2	
	Patstāvīgums	0-1	

Tabula 2.6.5

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	0,5-1	1,5-2	2,5-4	4,5-6	6,5-7,5	8-9	9,5-10	10,5-11	11,5-12	12,5-13

Pēc tam, kad skolnieces būs atkārtējušas adīšanas prasmes un ieguvušas jaunas prasmes izšūšanā, būs jāveic gala izstrādājums: soma ar izšūtiem ziediem. Gala izstrādājums tiks vērtēts 10 ballu skalā (nobeiguma vērtēšana) (skat.tab.2.6.6.). Maksimālais punktu skaits, ko varēs iegūt par izstrādājumu, būs 18 punkti (skat.tab. 2.6.7.). Darba autore vērtēs somas atbilstību paredzētajam izmēram, kvalitāti, kas ietver diegu nostiprināšanu, sašūšanu un izšuvuma kvalitāti, kā arī darba nodošanas termiņu.

Tabula 2.6.6.

Vērtēšanas kritēriji gala izstrādājumam: adīta un izšūta soma

Mācību stundas tēma	Vērtēšanas kritēriji	Maksimālais punktu skaits	Vērtēšanas veids
Izvēles priekšmeta adīšana un izšūšana.	Somiņas atbilstība paredzētajam izmēram.	0-1	Nobeiguma vērtēšana (10 balles)
	Somiņas atbilstība skicei un uzzīmētajai kompozīcijai.	0-1	
	Adījuma tehniskā raksta pareizība	0-1	
	Adījuma kvalitāte	0-1	
	Pavedienu nostiprināšana.	0-1	
	Adījuma malu pareizība.	0-1	
	Malu sašūšana.	0-1	
	Izšūto ziedu atbilstība kompozīcijai.	0-1	
	Izšūto ziedu kvalitāte	0-1	
	Pavedienu nostiprināšana	0-1	
	Izveidota somiņas aizdare	0-1	
	Somiņas rokturis un piestiprināšana.	0-1	
	Radošums	0-1	
	Darba apjoms	0-1	
	Attieksme pret uzdevumu	0-1	
	Patstāvīgums	0-1	
	Kopskats	0-1	
Darba izpildes termiņa ievērošana.	0-1		

Tabula 2.6.7.

Vērtējumu skala

Vērtējums	nv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	0	0,5-2	2-4	5-6	7-8	9-10	10-12	13-14	15-16	17-18	19-20

Darba autore izveidoja skolēnu mācību sasniegumu nobeiguma vērtēšanas kritēriju tabulu (skat.tab.2.6.6.).

Mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” skolēnu mācību sasniegumu vērtēšana

N.p.k.	Skolēna vārds, uzvārds	Mācību tēmas uzdevumi				Nobeiguma vērtējums (10 balles)
		Ziedu stilizācijas dažādās tehnikās	Somas maketa izveide no papīra, somas kompozīcijas izveide.	Adīti paraugi (10x10cm.), izšūvums uz adījuma	Uzadīta un izšūta soma, izstrādājuma nobeiguma darbi.	
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						

Ņemot vērā stundu laikā igūto vērtējumus, darba autore izlems, kāda būs gala atzīme gatavajam izstrādājumam. Ja skolniece ir ieguvusi divus vērtējumus i (ieskaitīts), par gatavo izstrādājumu atzīme var tikt paaugstināt, bet darba autore ņems vērā arī darba nodošanas termiņus un attieksmi mācību stundās. Savukārt, ja viens no vērtējumiem ir *ni* (neiskaitīts), darba autore izvērtēs, vai vērtējumu samazināt vai atstāt nemainīgu, ņemot vērā nodošanas termiņu un attieksmi pret darbu stundās. Svarīgi ir skolniecēm atgādināt par vērtēšanas kritērijiem katrā stundā, kad darbi tiks vērtēti. Darba autore iepazīstinās skolnieces ar vērtēšanas kritērijiem, lai būtu precīzi zināms, kāds rezultāts ir sagaidāms.

3.TEMATISKĀ PLĀNA APROBĀCIJA UN REZULTĀTU ANALĪZE

3.1. Tematiskā plāna aprobācija

Diplomdarba autore vadīja stundas Jaunmārupes pamatskolas 6.a klasē, kurā mācās 15 skolnieces ar atšķirīgu zināšanu un motivācijas līmeni. Aprakstā un tabulās skolēnu vārdi ir šifrēti, lai aizsargātu skolēnu personīgo informāciju.

Autore ievadstundas sākumā rādīja savus izstrādātos mācību uzskates līdzekļus: gatavās somiņas (skat. pielikumu nr. 7). Pēc tam darba autore iepazīstināja ar veicamajiem uzdevumiem mācību tēmas gaitā. Turpinot stundu, skolnieces tika iepazīstinātas ar stilizācijas terminu, tika rādīti dažādi piemēri. Kā iedvesmas avots tika izvēlēts ziedi, tāpēc jau pirmajā stundā skolnieces izvēlējās ziedus, kas pašām vislabāk patīk. Uzdevums bija izvēlēties divus dažādus ziedus, lai iegūtu pēc iespējas radošākus darbus no skolniecēm.

Lai stundā veicamie uzdevumi būtu pēc iespējas skaidrāki, darba autore tos sarakstīja uz tāfeles. Jau pirmajās stundās skolnieces stilizēja ziedus, izmantojot punktus, līnijas, krāsu. Kopā bija jāizveido 4 stilizācijas katram no izvēlētajam ziedam. Pārrunājot stundā paveikto, darba autore secināja, ka darbu ir izdarījušas visas skolnieces.

Stundā veicamais uzdevums, tika vērtēts ar ievadvērtēšanu, skolotājs stundas beigās pateicās par darbu, un katrai skolniecei ieteica nākamās soļus vai uzlabojumus, kādi nepieciešami, lai iegūtu maksimālo punktu skaitu.

Nākamajā stundā skolnieces turpināja darbu ar ziedu stilizāciju, bet tika izmantotas dažādas tehnikas. Viena no tām bija tušas skrāpējums, otra ar gūša krāsā un otas triepieniem panākt zieda efektu. Diplomdarba autore bija izveidojusi mācību uzskates līdzekļus, lai skolniecēm rastos skaidrāks priekšstats par veicamajiem uzdevumiem. Stundas beigās skolnieču darbi tika vērtēti, izmantojot kārtējo vērtēšanu *i/ni* (ieskaitīts/neieskaitīts) (skat.tab. 3.1.1.). Jau otrajā stundā darba autore novēroja, ka trīs skolnieces stundās izdara minimālu darbu un pārējo stundas laiku nedara neko, kā arī šīm skolniecēm bija grūtības izlemt par labāko risinājumu uzdevuma veikšanai. Pārējās skolnieces bija radošas, stundas beigās pārrunājot stundas darbu skolnieces atzina, ka uzdevums ir oriģināls/interesants un, labprāt darinot kādu izstrādājumu, tūpinātu iedvesmojoties no ziediem. Kopumā visas skolnieces ieguva vērtējumu *i* (ieskaitīts) par ziedu stilizācijām dažādās tehnikās.

Skolēnu mācību sasniegumu novērtējums(mācību uzdevums: ziedu stilizācija)

Vārds	Atlasīti 2 dažādi ziedi (2p)	Stilizāciju skaits atbilstība uzdevumam (2p)	3 tehniku izmantojums: -rapitogrāfs (1p) -guāša krāsa(1p) -tušas skrāpējums(1p)	Stilizāciju kvalitāte: -nav izsmērēti darbi (1p) -rūpīgi nogrieztas malas (1p) -darbs noformēts uz atbilstoša kartona (1)	Ziedu stilizāciju atbilstība uzdevumiem: 2 dažādi ziedi; - 1.stilizācija, izmantojot līnijas(1p), - 2.stilizācija, izmantojot punktus(1p), - 3.stilizācija izmantojot krāsas(1p).	Ziedu stilizāciju dažādība (1p)	Krāsu saskaņotība (1p)	Patstāvīgums (1p)	Attieksme pret darbu stundā (1p)	Punkti	Vērtējums
A	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
B	1	2	2	2	3	1	1	1	0	13	i
C	1	2	3	3	3	1	1	1	1	16	i
D	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
E	1	1	2	2	2	0,5	1	1	0	10,5	i
F	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
G	2	2	2	3	3	1	1	1	1	16	i
J	1	1	2	2	2	1	1	1	1	12	i
K	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
L	2	2	3	3	3	1	1	0	0	15	i
M	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
N	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
R	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
O	2	2	3	3	3	1	1	1	1	17	i
P	1	1	2	2	1	1	1	1	0	10	i

Tēmas apgūvē nākamais solis bija iepazīstināt skolnieces ar kompozīcijas veidiem un izveidot kompozīciju, izmantojot stilizētos ziedus. Darba autore sagatavoja prezentāciju ar

kompozīcijas veidiem, kā arī ilustrēja tos ar saviem izstrādātajiem mācību uzskates līdzekļus. Stundas sākumā darba autore izstāstīja par veicamajiem uzdevumiem un parādīja vērtēšanas kritērijus. Pēc tam skolniecēm tika rādīta prezentācijā ar kompozīcijas veidiem. Skolnieču uzdevums bija katru kompozīcijas veidu pierakstīt kladē, kā arī uzzīmēt nelielu zīmējumu blakus.

Pēc tam darba autore parādīja ,kā jāizskatās gala rezultātam: somas maketam no papīra. Tika parādīts maketa izveides izklājums un izskaidrots, kurās vietās nepieciešams griezt, kurās locīt, bet kur tiks klāta līme. Skolniecēm bija uzdevums, izmantojot kādu kompozīcijas viedu, izvietot stilizētos ziedus uz somas, kurus pēc tam izšūs. Šo uzdevumu izpildīja visas skolnieces. Darbs tika vērtēts ar kārtējo vērtējumu *i/ni* (ieskaitīts/neieskaitīts) (skat.tab.3.1.2.). Skolnieces sākumā bija neizpratnē, ka tiek vērtēts katrs veicamais uzdevums. Bet, regulāri darbus vērtējot, skolniecēm rodas lielāka motivācija stundās strādāt. Darba autore pēc stundas, pārrunājot stundas darbu,secināja, ka skolniecēm vēl nav izpratne par to, ka darbs veicams soli pa solim. Apkopojot rezultāts, darba autore secināja, ka 13 no 15 no skolniecēm ieguva apmierinošu vērtējumu, savukārt 2 skolnieces ieguva neapmierinošu vērtējumu. Darba autore secināja, ka skolniecēm, kurām nav apmierinošs vērtējums stundā ,trūkst motivācijas, skolnieces neuztver mājturības un tehnoloģiju priekšmetu kā pietiekami svarīgu.

3.1.2. tabula

Skolēnu mācību sasniegumu vērtējumi par somas maketa izveidi

Vārds	Sagatavotība stundai (1p)	Tehniskā darba kvalitāte: -Piegiešanas kvalitāte (1p) - Pielīmēšanas kvalitāte (1p)	Izmantots viens no laukuma kompozīcijas veidiem (1p)	Zīmējuma kvalitāte (1p)	Attieksme pret darbu stundā (1p)	Punkti	Vērtējums
A	1	2	1	0,5	1	5,5	i
B	1	2	1	0,5	1	5,5	i
C	1	2	1	1	1	6	i
D	1	2	1	1	1	6	i
E	1	1	0,5	0,5	0	3	i
F	1	2	1	1	1	6	i
G	1	2	1	1	1	6	i
J	1	1	0,5	0	0	2,5	ni
K	1	2	1	1	1	6	i

L	1	2	0,5	1	0	4,5	i
M	1	2	1	1	1	6	i
N	1	2	1	1	1	6	i
R	1	2	1	1	1	6	i
O	1	2	1	1	1	6	i
P	1	1	0	0,5	0	2,5	ni

Nākamās stundas uzdevums bija uzadīt 2 paraugus, izvēloties vienkāršu adījuma rakstu 10x10 cm izmērā. Tā kā skolniecēm vienā mājturības un tehnoloģiju stundā bija paredzēts rakstīt diagnosticējošo darbu matemātikā, tad darba autore to uzdeva kā mājas darbu. Skolnieces bija jau adījušas iepriekšējā semestrī. Darba autore ieteica izvēlēties rupju dziju, jo ar to ir vieglāk adīt un darbs ātrāk veicas uz priekšu. Lai gan darba autore dzijas izvēli atgādināja vairākas reizes, dažas skolnieces bija izvēlējušās diezgan tievas dzijas. Lielākā daļa skolnieces bija izpildījušas mājas darbu. Stundā skolnieces tika iepazīstinātas ar iespējamiem izšūšanas dūrieniem, kā arī tika piedāvātas dažādas grāmatas, kurās varēja aplūkot vēl dažādus dūrienus, lai izvēlētos piemērotāko ziedu izšūšanai.

Grūtības sagādāja izskaidrot, ka jāizvēlas kāds no stilizētajiem ziediem un jāmēģina tas attēlot izšujot. Vēl viena problēma, ar ko darba autore saskārās, bija diegu nostiprināšana. Visām skolniecēm bija nepieciešama palīdzība diegu nostiprināšanai.

Gandrīz visas skolnieces darbu pabeidza stundā. Skolēnu mācību sasniegumi tika vērtēti ar kārtējo vērtēšanu 10 ballu skalā (skat.tab. 3.1.3.). Darbu nenodeva dažas skolnieces, kuras vēlējās iegūt maksimālo vērtējumu, tāpēc vēlējās pabeigt darbu mājās. Skolnieces, kuras iepriekšējā stundā vēlējās neko nedarīt, arī šajā stundā izdarīja ļoti maz vai neizdarīja vispār. Pēc stundas darba autore apspriedās ar skolotāju, lai aprunātos, kā rīkoties tālākajās stundās, lai skolniecēm būtu lielāka motivācija stundās strādāt. Mājturības un tehnoloģiju skolotāja atbildēja, ka ar šādu problēmu saskaras jau kādu laiku, bet diemžēl nav izdevies panākt, lai skolnieces stundās darbotos līdzī. Izvērtējot rezultātus, darba autore secināja, ka 3 skolnieces ieguva vērtējumu 10 un 9 bales. Savukārt 8 bales ieguva viena skolniece. Vērtējumu 7 (labi) ieguva 4 skolnieces, bet 6 (gandrīz labi) ieguva 2 skolnieces, un viena skolniece ieguva vērtējumu 5. Kopumā vērtējumi ir apmierinoši. Darba autore turpināja strādāt un pievērst individuālu uzmanību katrai skolniecei, lai vērtējumi par gala izstrādājumu, atzīme būtu augstāka.

Skolēnu mācību sasniegumu vērtējumi par izšuvumu uz adījuma (paraugi)

Vārds		Adījuma paraugs						Izšuvums uz adījuma					
		Vienkārša adījuma raksta izvēle (1p)	Paraugu lieluma (10x10) un skaita (2) atbilstība uzdevumam (2p)	Tehniskā raksta pareizība (1p)	Malu adīšanas pareizība (1p)	Pavedienu nostiprināšana (1p)	Formēšana(1p)	Izšuvuma tehniskā izpildījuma kvalitāte(1p)	Pavedienu nostiprināšana(1p)	Dažādu dūrienu veidu izmantojums (2dūrieni) (2p)	Patstāvīgums(1p)	Punkti	Vērtējums
	Sagatavotība stundai ; Dziļa, adatas, izšujamā adata, dziļa ziedu izšūšanai. (1p)												
A	1	1	1	1	1	0,5	1	1	1	2	1	11,5	9
B	1	1	2	1	1	1	1	0	1	1	0	10	7
C	0	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	12	9
D	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	13	10
E	0	1	1	1	0,5	1	1	0,5	0,5	1	0,5	8	6
F	1	1	2	1	1	1	0	1	1	2	1	12	9
G	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	13	10
J	0	1	2	1	0,5	1	0	0,5	0,5	1	1	8,5	6
K	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	12	9
L	0	1	1	1	1	1	1	1	1	2	0	10	7
M	1	1	2	1	1	1	1	1	0	1	1	11	8
N	1	1	0,5	1	1	1	0	1	1	1	1	9,5	7
R	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	13	10
O	1	1	1	1	1	1	0	0,5	1	1	1	9,5	7
P	0	1	1	1	1	0,5	0	0,5	1	1	0	7	5

Pēc tam, kad skolnieces bija izmēģinājušas izšūt uz adījuma, nākamais uzdevums bija sākt adīt gatavo izstrādājumu atbilstoši paredzētajam izmēram, pēc somas maketa, kuru skolnieces veidoja iepriekšējās stundās. Skolniecēm stundas sākumā tika izstāstīts par valdziņu aprēķināšanu. Lai katrai skolniecei būtu pareizi izpildīts šis uzdevums, darba autore piegāja pie katras skolnieces un pārbaudīja, vai valdziņu skaits tika pareizi aprēķināts. Pēc tam skolnieces sāka adīt gatavo izstrādājumu- somu. Skolnieces šo darbu darīja 4 stundas, katras stundas sākumā un beigās, darba autore noteica, cik centimetrus nepieciešams noadīt. Pārrunājot stundā padarīto, darba autore secināja, ka 5 skolnieces no visas klases ievēro noteikumus un stundā izdara nepieciešamo. Darba autore atgādināja par darbu nodošanas termiņiem pārējām skolniecēm, kā arī informēja skolniecēs, ka darba nodošanai laikā ir liela nozīme, jo tas tiek vērtēts.

Darba autore bija plānojusi 4 mācību stundas adīt somu, bet nākamās 4 veltīt izšūšanai un nobeiguma darbiem. Skolniecēm nenotika vēl viena mācību stunda, jo bija jāraksta diagnosticējošais darbs latviešu valodā, tāpēc darba autore pieļāva, ka ne visas meitenes šūs oderi somai. Mācību tēmas apguves laikā darba autore pievērsa lielu uzmanību individualizācijas un diferenciacijas procesiem, stundu laikā nācās pievērst uzmanību katrai skolniecei, jo darba temps bija atšķirīgs, kā arī dažas skolnieces slimoja, tāpēc darbs tika iekavēts. Stundas laikā darba autore pievērsās gan adīšanai, gan izšūšanai, tēmas beigās arī šūšanai. Tā kā skolnieces bija jau izmēģinājušas gan adīt, gan izšūt uz adījuma, tad darba autore vēlējās, lai skolnieces ir patstāvīgākas veicot uzdevumus. Darba autore secināja, ka skolnieces bija patstāvīgas, bet bieži uzdeva jautājumus, kad saskaras ar problēmām, kā dzijas mezgls, neizadīts valdziņš, malu adīšanas pareizība, diegu nostiprināšana, kā arī krāsu saskaņotība un dziju izvēle.

Gala izstrādājums tika vērtēts 10 ballu skalā (skat. pielikumu nr. 8), divas skolnieces ieguva maksimālo vērtējumu 10 balles. Skolnieces iekļāvās termiņu nodošanas laikā, kā arī darbs tika izpildīts kvalitatīvi un radoši. Teicami, 9 balles, ieguva divas skolnieces. Darbi tika kvalitatīvi izpildīti, bet skolnieces neiekļāvās darba nodošanas termiņos.

Darba autore izveidoja tabulu kurā apkopoja visus skolnieču iegūtos vērtējumus (skat.tab.3.1.4.), lai izlemtu par gala atzīmi izstrādājumam. Darba autore ņēma vērā attieksmi pret darbu stundā. Ja kādai no skolniecēm bija *ni* (neieskaitīts), bet atzīmes, kuras vērtētas 10 ballu skalā augstākas par 6, gala atzīmi iespējams paaugstināt. Savukārt, ja vērtējumi un attieksme stundās bija zema, darba autore gala atzīmi samazināja.

Mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” skolēnu mācību sasniegumu
vērtēšana

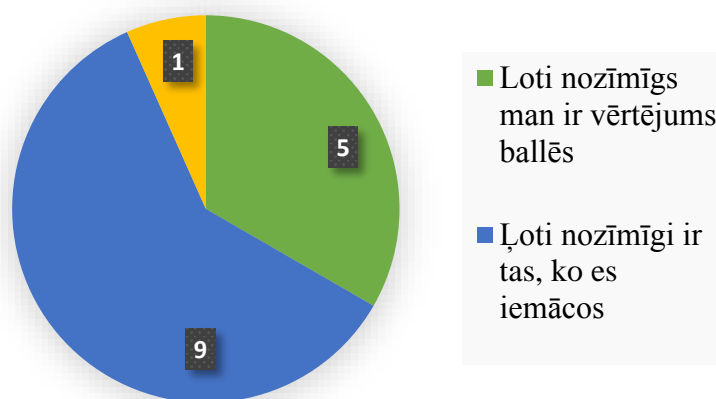
N.p.k.	Skolēna vārds, uzvārds	Mācību tēmas uzdevumi				Nobeiguma vērtējums (10 balles)
		Ziedu stilizācijas dažādās tehnikās	Somas maketa izveide no papīra, kompozīcijas izveide uz somas.	Adīti paraugi (10x10cm.), izšuvums uz adījuma	Uzadīta un izšūta soma, izstrādājuma nobeiguma darbi.	
1.	A	i	i	9	8	9
2.	B	i	i	7	7	7
3.	C	i	i	9	9	9
4.	D	i	i	10	10	10
5.	E	i	i	6	8	7
6.	F	i	i	9	10	10
7.	G	i	i	10	8	9
8.	J	i	ni	6	5	5
9.	K	i	i	9	8	9
10.	L	i	i	7	5	7
11.	M	i	i	8	9	9
12.	N	i	i	7	6	7
13.	R	i	i	10	8	9
14.	O	i	i	7	8	8
15.	P	i	ni	5	-	4

3.2. Aptaujas datu analīze

Diplomdarba autore mācību tēmas beigās izveidoja aptauju (skat. pielikumu. nr. 9), lai uzzinātu skolnieču vispārējo viedokli par individualizācijas procesiem mājturības un tehnoloģiju stundās, kā arī par somas adīšanu un izšūšanu. Anketēšana ir grupveida pētniecības metode, kuru var lietot gan anonīmi, gan pieprasot anketējamās personas vārdu un uzvārdu. Šo metodi ieteicams izmantot, pētot skolēna profesionālo virzību, izziņas intereses utt. (Jurgena, 2002, 47).

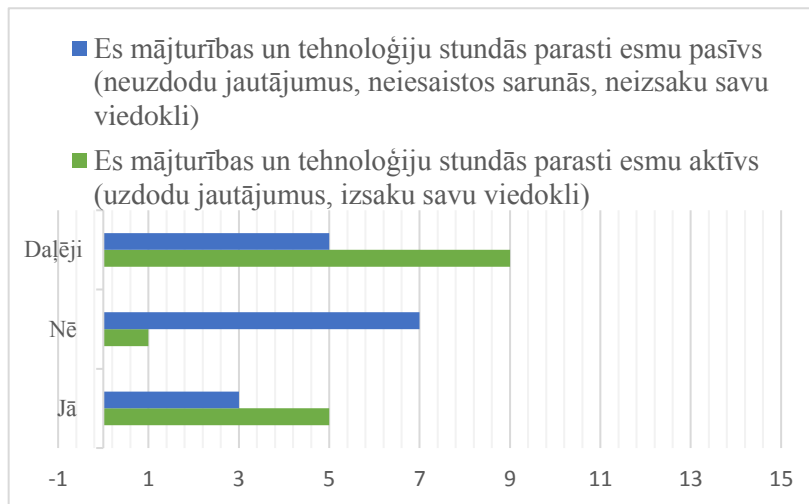
Izveidotās aptaujas mērķis bija uzzināt 6. klases skolnieču viedokli par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās. Tika izveidota anketa ar 15 jautājumiem, kuru skolnieces aizpildīja mācību tēmas beigās, pēdējā mācību stundā. Aptauja bija anonīma, to aizpildīja Jaunmārupes pamatskolas 6.a klases skolnieces, kopā 15 skolnieces.

Pirmajā jautājumā skolniecēm bija jānovērtē cik nozīmīgi skolniecēm ir sasniegumi mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā, 3.2.1.att redzams, ka deviņām skolniecēm ļoti nozīmīgi ir tas, ko skolnieces iemācās, bet piecām skolniecēm nozīmīgs ir vērtējums ballēs. Tikai viena skolniece atzīmēja, ka sasniegumi mācībās neuztrauc. Darba autore secināja, ka lielai daļai skolnieču, mājturībā un tehnoloģijās ir svarīgas ne tikai sekmes.

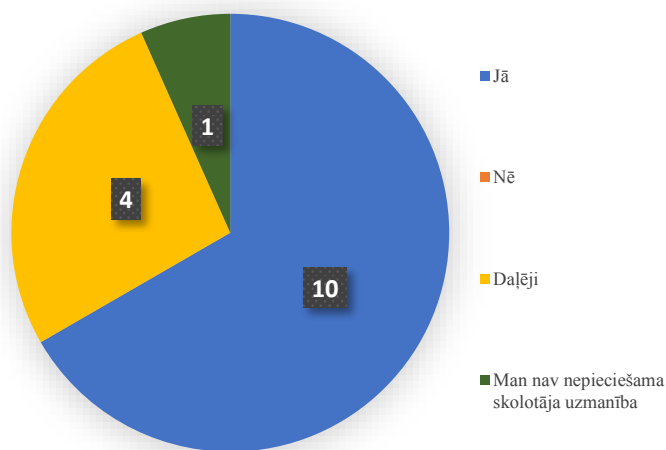
3.2.1.att. 1. Skolnieču uzskati par saviem mācību sasniegumiem mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā

Darba autore vēlējas noskaidrot vai skolnieces aktīvi iesaistās mācību procesā mājturības un tehnoloģiju stundās (skat.att.3.2.2.). Apkopojot rezultātus, darba autore secina, ka skolnieces mājturības un tehnoloģiju stundās ir daļēji aktīvas, jo tikai piecas no aptaujātajiem atbildēja, ka stundās labprāt uzdod dažādus jautājumus. Savukārt, trīs atbildēja, ka stundās ir pasīvs, nevēlas uzdot jautājumus. Pēc rezultātiem var secināt, ka skolnieču aktivitāte stundas laikā varētu būt atkarīga no mācību tēmas un skolnieču ieinteresētības.

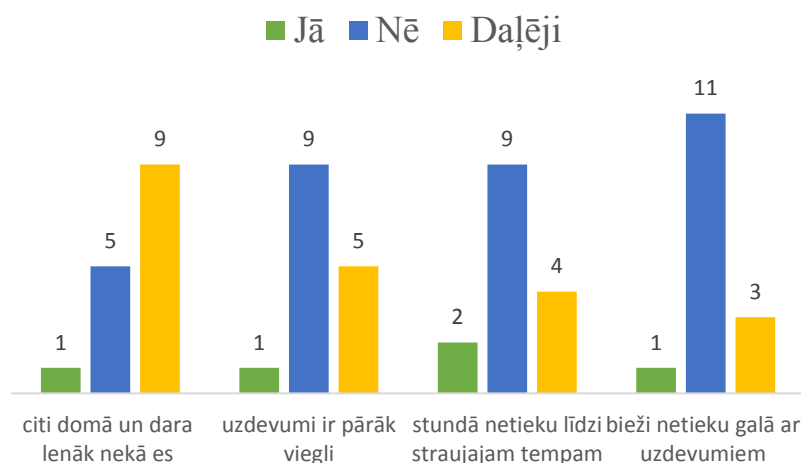
3.2.2.att. 2. Skolnieču viedoklis par līdzdalību mājturības un tehnoloģiju stundās

Darba autore anketā iekļāva jautājumus arī par individualizācijas procesu mājturības un tehnoloģiju stundās. Uz jautājumu vai skolotājs tev stundā pievērš pietiekami daudz uzmanības, desmit skolnieces atbildēja, ka jā, neviens atbildēja, ka nē, četras daļēji, bet viena skolniece atbildēja, ka nav nepieciešama skolotāja uzmanība mājturības un tehnoloģiju stundās (skat.att.3.2.3.). Darba autore secināja, ka mācību tēmas apgūvē, skolnieces ir secinājušas, ka darba autore cenšas strādāt individuāli.

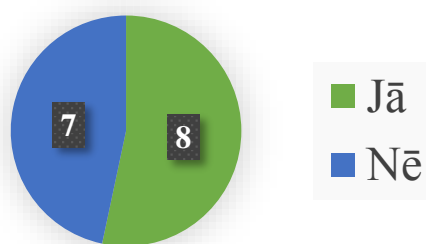
3.2.3.att. 3. Skolnieču uzskati par individualizācijas procesu mājturības un tehnoloģiju stundās.

Darba autore vēlējās noskaidrot skolnieču domas par darba tempu mājturības un tehnoloģiju stundās. Anketā bija vairāki apgalvojumi, skolniecēm bija jāizvēlas atbilde: jā, nē vai daļēji. Apkopojot rezultātus darba autore secināja, ka lielākā daļa skolnieču bieži netiek galā ar uzdevumu, un netiek līdzī straujajam tempam, bet deviņas skolnieces uzskata, ka uzdevumi ir pārāk viegli, kā arī, ka citiem darbs sokas lēnāk.

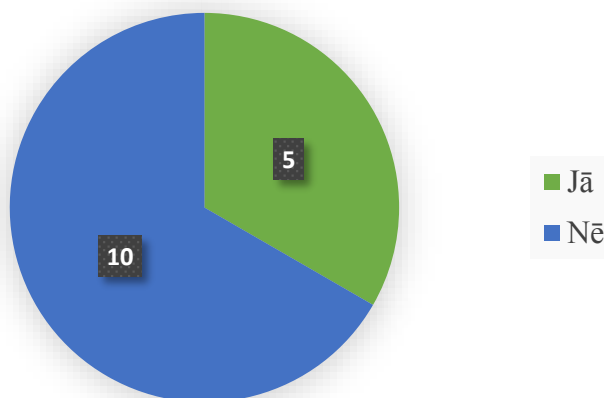
3.2.4.att. 4. Skolnieču viedoklis par darba tempu mājturības un tehnoloģiju stundās

Anketā tika iekļauti arī jautājumi par gatavo izstrādājumu un tā tapšanas procesu. Darba autore vēlējās noskaidrot, vai skolnieces izmantos uzadīto somu. Astoņas skolnieces atbildēja, ka nēsās somu, bet septiņas, ka nē (skat. att. 3.2.5.). Darba autore secināja, ka mazliet vairāk kā pusei no skolniecēm gatavais izstrādājums ir aktuāls, bet otrai daļai nē. Savukārt, uz jautājumu, ko skolnieces liks šajā somā, atbildes bija dažādas, divas skolnieces atbildēja, ka nezin, ko somā liks, bet četras atbildēja, ka neko. Savukārt, sešas atbildēja, ka tajā liks telefonu un maku, bet piecas, ka mājturības un tehnoloģiju stundās nepieciešamajām lietām.

3.2.5. att. Somas funkcionalitāte pēc skolnieču domām

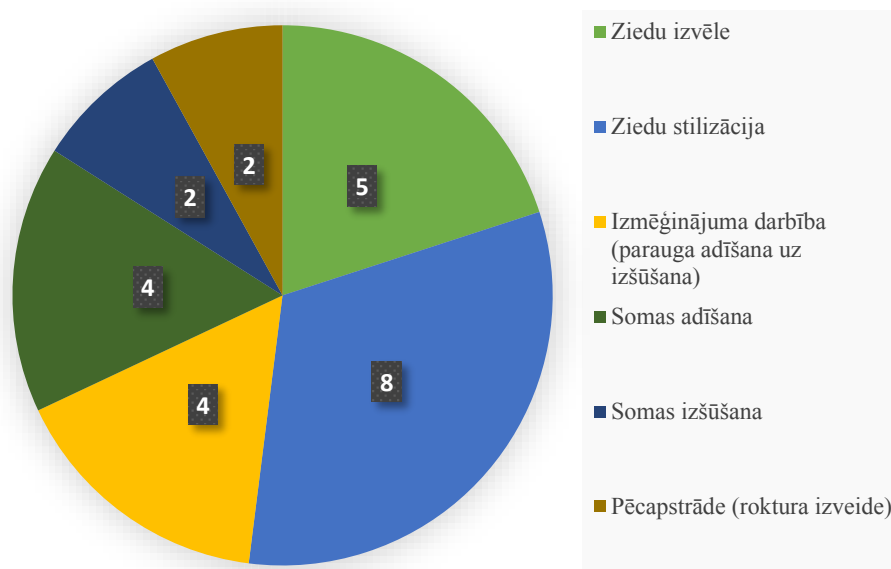
Izšuvums uz adījuma skolniecēm bija jaunu prasmju apgūšana, tāpēc darba autore vēlējās noskaidrot skolnieču domas par šāda veida izšūšanu. Uz jautājumu vai izšūšana uz adījuma ir sarežģītāka nekā izšūšana skaitot auduma diegus, desmit skolnieces apgalvoja, ka nē, bet piecas atbildēja, ka tas ir sarežģītāk (skat.att.3.2.6.). Darba autore secina, ka skolniecēm, kuras atbildēja, ka izšūšana uz adījuma ir sarežģītāka, bija grūtības izvēlēties piemērotāko dūriena veidu, kā arī gala rezultāts nebija tik apmierinošs, kā skolnieces vēlējās.

3.2.6.att. 7. Skolnieču viedoklis par izšūšanu uz adījuma

Mācību tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apgūvē, skolniecēm bija jāuzsada neliela somiņa, taču 6. klases skolniecēm tas ir apjomīgs darbs, tāpēc darba autore vēlējās noskaidrot vai skolnieču adīšanas prasmes, pēc viņu domām, ir uzlabojušās. Trīspadsmit no skolniecēm atbildēja, ka adīšanas prasmes ir uzlabojušās, bet divas, ka nē. Savukārt, uz jautājumu vai skolnieču izšūšanas prasmes uzlabojās, divpadsmit atbildēja, ka jā, bet tikai trīs, ka nē.

Nākamajā jautājumā, darba autore vēlējās noskaidrot, kurš no etapiem mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, tev patika visvairāk (skat.att. 3.2.7.).

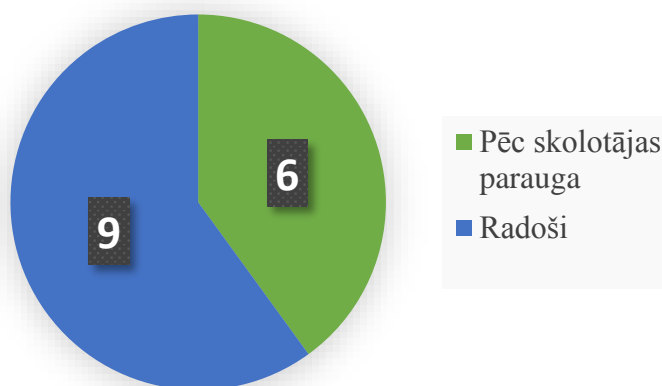

3.2.7.att. 10. Etaps, kurš skolniecēm patika visvairāk, apgūstot tēmu „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”

Apkopojot rezultātus, darba autore secināja, ka visvairāk skolniecēm patika tieši ziedu stilizācija (skat. att. 3.2.7.) , kā arī ziedu izvēle. Četrām skolniecēm patika izmēģinājuma darbība un somas adīšana. Novērojot stundas, darba autore secināja, ka klasē ir vairākas skolnieces, kurām ļoti patīk adīt, līdz ar to darbs veicās raiti un veiksmīgi. Savukārt, četrām skolniecēm patika somas izšūšana un pēcapstrādes darbi. Nākamais jautājums tika uzdots, lai noskaidrotu kurā no posmiem apgūstot šo mācību tēmu bija visvairāk nepieciešama skolotāja palīdzība. Darba autore atbildes apkopoja tabulā.

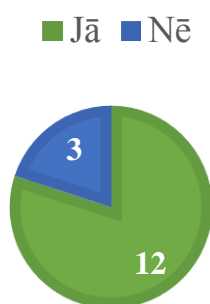
Darba autore vēlējās noskaidrot, kas skolniecēm mācību tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” sagādāja vislielākās problēmas, kurā posmā bija nepieciešama skolotāja palīdzība, bet kurā mazāk. Visvairāk skolniecēm grūtības sagādāja adīšana. Skolnieces pamatoja, ka nepadodas adīšana, tāpēc šajā posmā visvairāk nepieciešama bija skolotāja palīdzība. Divas skolnieces neizprata kompozīcijas veidus un bija nepieciešama skolotājas konsultācija, lai izveidotu somas maketu. Vairākas skolnieces bija atzīmējušas, ka nevarēja izlemt kāda veida dūrienus izmantot ziedu izšūšanai. Ziedu izvēles un stilizācijas posmā palīdzību no skolotājas puses nevajadzēja nevienai no skolniecēm. Skolnieces atzīmēja, ka stilizēt ziedus varēja patstāvīgi un viss izdevās. No visām skolniecēm, trīs atzīmēja, ka nevajadzēja skolotāja palīdzību ziedu izšūšanā un roktura izveidē. Viena no skolniecēm atzīmēja, ka skolotāja palīdzība nebija nepieciešama.

Tika uzdots jautājums vai skolniecēm patīk veidot izstrādājumus pēc skolotājas parauga vai strādāt radoši. Interesanti, ka vairāk kā puse, deviņas skolnieces atbildēja, ka radoši, bet tikai sešas pēc skolotājas parauga (skat.att. 3.2.6.).

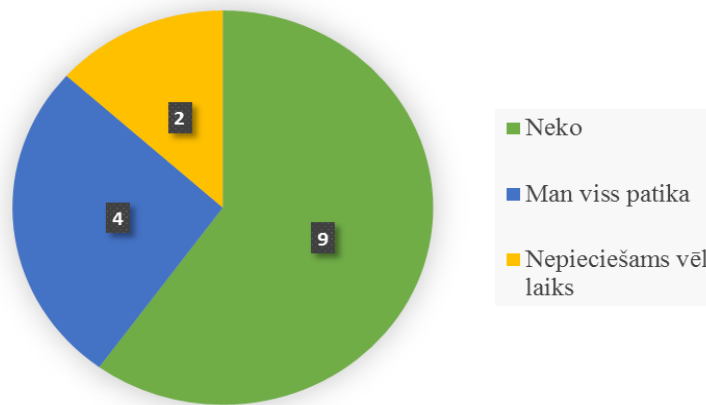
3.2.6.att. 12. Skolnieču uzskati par izstrādājumu veidošanu mājturības un tehnoloģiju stundās.

Respondentiem tika uzdots jautājums vai apgūstot tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” skolniecēm radās iedvesma veidot vēl kādu līdzīgu izstrādājumu. No aptaujājamiem vienpadsmit atbildēja, ka jā, bet tikai četras atbildēja, ka nē. Nākamais jautājums tika uzdots, lai noskaidrotu vai skolnieces ir apmierinātas ar gatavā izstrādājuma gala rezultātu (skat.att.3.2.7.). Lielākā daļa, divpadsmit skolnieces atbildēja, ka jā, bet tikai trīs, ka nē.

3.2.7.att 14. Skolnieču apmierinātība ar gala izstrādājuma rezultātu

Pēdējais jautājums anketā bija: “Ko tavuprāt vajadzētu uzlabot vai izmainīt šīs tēmas apgavē?”. Deviņas atbildēja, ka neko nevajadzētu mainīt, četras atbildēja, ka viss patika, bet divas skolnieces atbildēja, ka bija nepieciešams vēl laiks (skat.att. 3.2.8.).

3.2.8.att. 15. Skolnieču domas par nepieciešamajiem uzlabojumiem tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvē

Darba autore secināja, ka skolnieces aptauju pildīja ar lielu atbildību. Izdalot anketas, darba autore atgādināja, lai skolnieces neskatās viena otras atbildēs, kā arī pildīšanas laikā nesarunājas. Darba autore novēroja, ka skolnieces anketas pildīšanas laikā ievēroja klusumu un neskatījās vienas otras atbildēs, tāpēc var secināt, ka atbildes ir puslīdz objektīvas.

Mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” skolnieces bija apmierinātas saturu, bet ne visas bija apmierinātas ar gala rezultātu. Darba autore secināja, ka ziedu stilizācija skolniecēm patika visvairāk. To varēja novērot arī mājturības un tehnoloģiju stundās, jo tieši ziedu stilizācija veicās vislabāk un to veica visas skolnieces. Pozitīvi, ka lielākā daļa no aptaujātajiem uzskata, ka gan adīšanas, gan izšūšanas prasmes ir uzlabojušās. Izšuvums uz adījuma bija jaunu prasmju apgūšana, tāpēc dažām skolniecēm problēmas sagādāja izšūšanas dūrienu izvēle. Interesanti bija noskaidrot kādā veidā skolniecēm patīk veidot izstrādājumus: radoši vai pēc skolotājas parauga. Liela daļa tomēr atbildēja, ka patīk darboties radoši.

Darba autore izmantoja individualizācijas procesu mājturības un tehnoloģiju stundā. Apkopojot pētījuma rezultātus, darba autore secināja, ka skolnieces ir ievērojušas, ka stundu laikā, katrai individuāli tiek pievērsta uzmanība. Mājturības un tehnoloģiju stundās lielākai daļai ir svarīgi mācību sasniegumi gan vērtējums ballēs, gan tas, ko skolnieces iemācās.

NOBEIGUMS

Diplomdarba mērķis bija izpētīt mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 6.klasē.

Pirmajā nodaļā darba autore izpētīja rokassomu vēsturi un mūsdienu aktualitāti. Informācija tika meklēta gan dažādās grāmatās, gan interneta resursos. Autorei šķita interesanti pētīt somas vēsturi, jo līdz šim autore nebija iedomājusies, ka tik ikdienā nepieciešamai lietai ir šāda vēsture un attīstība. Vislietderīgākā informācija bija tieši interneta resursos. Soma, neskatoties uz tās dažādo vēsturisko attīstību, joprojām ir aktuāla, ikdienā nepieciešama lieta.

Aprakstot nodaļu par kompozīcijas veidiem, darba autore izmantoja savus veidotos mācību uzskates līdzekļus, kurus vizualizēja arī skolniecēm, lai veidotu izpratni par kompozīciju un to kā ziedus izvietot uz somas. Viens no galvenajiem uzdevumiem tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” bija apgūt ziedu stilizāciju. Darba autore veidoja dažādas ziedu stilizācijas izmantojot kompozīcijas pamatprincipus, kā arī izmantoja dažādas tehnikas. Apakšnodaļā par ziedu stilizāciju darba autore izmantoja gan savus veidotos mācību uzskates līdzekļus, gan dažādas grāmatas. Darba autore nonāca pie secinājuma, ka ziedu stilizāciju ir iespējams izmantot arī cita izstrādājuma veidošanai, jo pēc datu analīzes tika secināts, ka tieši ziedu stilizācija skolniecēm patika visvairāk.

Lai izveidotu mācību saturu tēmai “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” darba autore aprakstīja kādus materiālus nepieciešams izmantot, lai uzadītu somu un to izšūtu, izmantojot stilizētos ziedus. Darba autore izpētīja mājturība un tehnoloģijas, 5.–9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugu, lai noskaidrotu, kādus adīšanas rakstus nepieciešams apgūt 6.klasē. Tika izpētīts arī mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmeta standarts, lai noskaidrotu pamatprasības beidzot 6.klasi. Izšuvums uz adījuma bija jaunu prasmju apgūšana arī darba autorei, tāpēc darba autore pētīja un izmēģināja dažādus dūrienu veidus.

Otrajā nodaļā tika izpētīts, kā izveidot tematisko plānu, mācību tēmai “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”. Lai to izveidotu, bija jāizpēta pusaudžu vecumposma īpatnības, jo pusaudži meklē savu identitāti; kādi viņi vēlas būt un kas viņi vēlas būt. Pusaudžiem ļoti svarīgi ir justies iederīgiem šajā vecumposmā. Lai veiksmīgi apgūtu mācību tēmu ir jāizvēlas atbilstošākās mācību metodes. Pētot pieejamo literatūru darba autore secināja, ka vairāki autori mācību metodes klasificē dažādi, bet skolotājs var brīvi izvēlēties piemērotākās, mācību procesam, mājturības un tehnoloģiju stundās. Darba autore uzskata, ka ir svarīgi strādāt ar skolniecēm individuāli mājturības un tehnoloģiju stundās, tāpēc tika pētīta mācību

diferenciācijas un individualizācijas procesi. Individualizācijas un diferenciācijas procesi mācību tēmas apgūvē sekmē mācību procesu. Skolēniem ar zemām sekmēm vairāk nepieciešama individuāla pieeja. Šos procesus darba autore izmantoja pedagoģiskā izmēģinājuma darbībā Jaunmārupes pamatskolā 6.a klasē mājturības un tehnoloģiju stundā. Tematiskais plāns tika izveidots mācību tēmai “Ziedu stilizācija adīšanas un izšušanas sintēzē” 6.klasē 18 mācību stundām. Tematiskais plāns atviegloja vadīt stundas, jo tas bija strukturēts. Darba autore secināja, ka, lai skolotājs spētu veikt kvalitatīvu mācību darbu mājturības un tehnoloģiju stundās, ir jāizstrādā atbilstošs stundu plānojums mācību tēmai, ņemot vērā vecumposma īpatnības, iepriekšējās zināšanas, kā arī individuālās īpatnības.

Trešajā nodaļā darba autore analizēja tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšušanas sintēzē” aprobāciju 6.klasē. Tika izpētīti skolēnu mācību sasniegumi, izveidotas vērtēšanas kritēriju tabulas. Tie nepieciešami, lai objektīvi novērtētu skolēnu mācību sasniegumus. Vērtēšanas kritērijiem jābūt vienādi attiecināmiem uz visiem skolēniem.. Autore analizēja izmantotās mācību metodes un secināja, ka izvēlētās mācību metodes bija atbilstošas, lai skolnieces apgūtu iecerēto mācību saturu.

Pēc mācību tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšušanas sintēzē” autore izveidoja aptauju, lai noskaidrotu 6.klases skolnieču attieksmi pret mācību darbu mājturības un tehnoloģiju stundās. Aptaujā piedalījās 15 skolnieces no Jaunmārupes pamatskolas 6.a klases. Aptauju skolnieces pildīja pēc tam, kad izstrādājums tika pabeigts. Anketa bija anonīma. Apkopojot rezultātus, darba autore secināja kāda ir skolēnu attieksme pret mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetu, kā arī apgūto tēmu. Pārsvarā aptaujas rezultāti bija pozitīvi. Izanalizējot tematiskā plāna aprobācijas laikā novēroto, darba autore secināja, ka :

- veidojot ziedu stilizācijas ievadstundā, skolnieces piedāvāto informāciju apguva ļoti labi, augstu novērtēja darba autores izstrādātos mācību uzskates līdzekļus. Skolniecēm šis etaps no visas mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšušanas sintēzē” patika visvairāk;
- apgūstot mācību saturu, skolnieces darbu sāka ar ziedu stilizācijām. Sākumā grūtības skolniecēm sagādāja izprast kā veidot stilizācijas, bet darba autore stundas laikā pievērsa individuālu uzmanību katrai skolniecei, palīdzēja ar idejām un ieteica labākos risinājumus;
- nākamais uzdevums bija apgūt kompozīcijas veidus, un tos izmantojot, izveidot maketu no papīra. Skolniecēm nesagādāja grūtības izveidot piegrieztni, pēc kuras veidot papīra maketu, bet izveidot kompozīciju uz tā. Vērojot darba procesu, darba autore secināja,

ka skolnieces stilizētos ziedus izvieto pēc tā, kā viņām patīk, tikai dažas skolnieces izmantoja kompozīcijas veidus;

- uzadīt 10x10 centimetrus kvadrātu lielus divus paraugus. Trīs skolniecēm šis uzdevums sagādāja grūtības, jo trūkst motivācija mājturības un tehnoloģiju stundās. Skolnieces neiesaistījās stundas darbā, kā arī nevēlējās neko darīt mājās, lai iegūtu augstāku vērtējumu;
- viecot izmēģinājuma darbību (izšuvums uz adījuma), skolnieces sākumposmā izteicās negatīvi par saviem darbiem, bet darba autore lietoja uzslavas, strādāja ar katru skolnieci individuāli un rezultātā panāca apmierinošu rezultātu;
- adot un izšujot somu, darba autore vēlējas, lai skolnieces ir patstāvīgākas. Vērojot stundas gaitu, darba autore secināja, ka lielākā daļa ir apguvušas visu nepieciešamo iepriekšējās stundās. Viena no skolniecēm ilgstoši slimoja, bet divas no skolniecēm nevēlējās stundā neko darīt un nesevoja līdzīgu mācību tempam;
- apgūstot mācību tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, darba autore centās katrai skolniecei individuāli ieteikt labākos risinājumus, lai darbs veiktos raitāk, kā arī skolnieces būtu apmierinātas ar gala rezultātu;
- veidojot gatavo izstrādājumu, skolniecēm uzlabojās gan adīšanas prasmes, gan izšūšanas prasmes. Nelielai daļai skolēnu grūtības sagādāja ziedu izšūšana, piemērotāko dūrienu izvēle;
- tematiskā plāna aprobācijas procesā visas piecpadsmit 6.a klases skolnieces sekmīgi apguva mācību tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” un izveidoja gala izstrādājumu: adīta soma, kas izšūta ar stilizētiem ziediem.

Pedagoģiskā izmēģinājuma darbībā ir īstenojies diplomdarbā izvirzītais mērķis: izpētīt mācību tēmas „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguves iespējas mājturībā un tehnoloģijās 6.klasē, kā arī izpildīti izvirzītie uzdevumi.

Pedagoģiskās izmēģinājuma darbības rezultāti liecina, ka ir iespējams apgūt mācību tēmu „Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” 6.klasē mājturības un tehnoloģiju stundās. Analizējot mācību tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apguvi mājturībā un tehnoloģijās 6.klasē, autore secina, ka šīs tēmas ietvaros var iekļaut papildus uzdevumus kompozīcijas veidu apgūšanai, bet tam būtu nepieciešamas vēl vismaz divas mācību stundas. Kā arī var pētīt pozitīvā fona veidošanos, mājturības un tehnoloģiju stundās.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. **Albrehta, D.** Didaktika. Izdevniecība RaKa, 2001. 168 lpp.
2. **Allen, P., Budd, A.** Bag style. Interweave Press, 2007. 128 p.
3. **Andersone, I., Čerņevska, I., Kalniņa, I., Nātiņa, D., Puriņa, R., Vjaterē, L.** Ilustrētā svešvārdu vārdnīca. Izdevniecība Avots, 2005. 892 lpp.
4. **Andersone, R.** Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. Izdevniecība RaKa, 2004. 83 lpp.
5. **Bārdena, B.** Izšuvumi. Zvaigzne ABC, 2003. 256 lpp.
6. **Black, S.** Knitwear and fashion. Thames & Hudsons, 2005. 192 p.
7. **Brancis, M.** Cimdu Jettiņa. Preses nams, 1997. 159 lpp.
8. **Briška, I., Kalēja-Gasparoviča, D., Glinka, M., Aparāne, M.** Vizuālā māksla. 6. klase Mācību grāmata. Izdevniecība RaKa, 2009. 48 lpp.
9. **Dovcova, J.** Adīšanas ABC, Zvaigzne ABC, 2010. 154 lpp.
10. **Eriksons, E.** Identitāte: jaunība un krīze. Jumava, 1998. 271 lpp.
11. **Grasmane, M.** Latvieša cimdi. Tautas tērpu centrs „Senā klēts”, 2014. 436 lpp.
12. **Hilbnere, V.,** Bērna vizuālā darbība. Izdevniecība RaKa, 1998. 198 lpp.
13. **Jurgena, I.** Vispārīgā pedagogija. SIA “Izglītības soļi”, 2002. 144 lpp.
14. **Kagaine, Z.** Tēlainā domāšana vizuālajā mākslā. Zvaigzne ABC, 1999. 64 lpp.
15. **Kavacs, V.** Mākslas valodas pamati. Zvaigzne ABC, 1999. 91 lpp.
16. **Krists, A.** Krāsu mācība. Krāsu maģija mākslas pasaulē. Zvaigzne ABC, 2015. 171 lpp.
17. **Kundziņš, M.** Dabas formu estētika. SIA „Madris”, 2004. 167 lpp.
18. **Marksa, M.** Auduma somas. Zvaigzne ABC, 2012. 32 lpp.
19. **Mearns, J.** *1940s Handbags and Purses History* [tiešsaiste]: 2010 – 2017 – [atsauce 26.04.2017]. Pieejams: <http://vintagedancer.com/1940s/1940s-handbags-purses/>
20. **Meller, S., Elffers, J.** Textile designs. Thames & Hudson, 1991. 464 p.
21. **Ministru kabineta noteikumi Nr.530.** Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem. *Rīgā 2013.gada 6.augustā (prot. Nr.42 65.§)* [atsauce 16.04.2017.] Pieejams: <https://m.likumi.lv/doc.php?id=259125>

22. **Monet, D.** Fashion history – purses and handbags [tiešsaiste]: 2005 - [atsauce 26.04.2017]. Pieejams: <https://bellatory.com/fashion-industry/FashionHistoryPursesHandbags>
23. **Petmora, F., Hefendena, V.**, Lielā Adīšanas Grāmata, 2012. 400 lpp.
24. **Reņģe, V.** Psiholoģija. Personības psiholoģija. Zvaigzne ABC, 2000. 128 lpp.
25. **Rubana, I. M.** Mācoties darot. Izdevniecība RaKa, 2004. 262 lpp.
26. **Sausiņa, I.** Dekoratīvi auduma ziedi. Zvaigzne ABC, 2010. 48 lpp.
27. **Skujiņa, V.** Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Zvaigzne ABC, 2000. 380 lpp.
28. **Stārmere, A.** Krāsas modernā interjerā. Zvaigzne ABC, 2007. 255 lpp.
29. **Stevenson, N.** Modes vēsture. Zvaigzne ABC, 2012. 288 lpp
30. **Svence, G.** Attīstības psiholoģija. Zvaigzne ABC, 1999. 159 lpp.
31. **Šelvaha, L.** Adīšanas pamati. Zvaigzne ABC, 2004. 96 lpp.
32. **Tellier-loumagne, F.** The art of embroidery. Thames & Hudson, 2006. 303 p.
33. **Vaivare, B., Urdziņa, M., Kokina, M., Pudāne, D.** Mājturība. Tekstils. Kompozīcija, Zvaigzne ABC, 1998. 110 lpp.
34. **VISC** Mājturība un tehnoloģijas 5.–9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs. Izglītības satura un eksaminācijas centrs, 2005. 53 lpp. [Atsauce: 17.05.2017.] Pieejams: http://www.visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_tekstils.pdf
35. **Vorobjovs, A.** Psiholoģijas pamati. IU Mācību Apgāds, 1996. 324 lpp.
36. **Zelemenis, V.** Īss pedagoģijas kurss. Zvaigzne ABC, 1991. 213 lpp.
37. **Zelmenis, V.**, Pedagoģijas pamati. Izdevniecība RaKa, 2000. 291 lpp.
38. **Žukovs, L.** Ievads pedagoģijā. Izdevniecība RaKa, 1997. 234 lpp.
39. **Эльконин, Д.Б.** Избранные психологические труды. Москва „Педагогика”, 1989. 555 с.

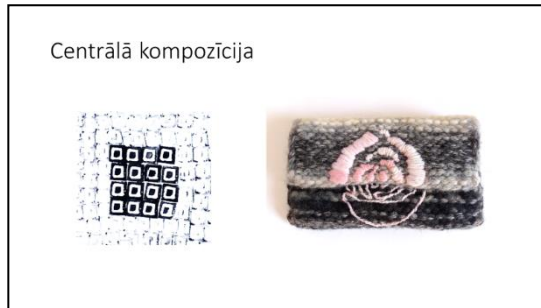
PIELIKUMI

Prezentācija “Kompozīcijas veidi” mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei

Kompozīcijas veidi

Kas ir kompozīcija?

- Par kompozīciju uzskatāms mākslas darbs, kurā dažādi elementi saliedēti tematiskā, sīžetiskā vai ornamentālā vienībā.
- No latīņu valodas tulkojot vārdu kompozīcija (*lat. compositio*) tas tulkojas kā- savienojums, sacerēšana.

Izmantotā literatūra

- Vaivare B., Urdziņa M., Kokina M., Pudāne D. Mājturība. Tekstils. Kompozīcija, Zvaigzne ABC, 1998. 110 lpp.
- Meller S., Elfers J. Textile designs. Thames & Hudson, 1991.464 p.
- Darba autores veidotie mācību uzskates līdzekļi

Prezentācija „ziedu stilizācija” mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei

Ziedu stilizācija

Stilizācija:

- daiļdarba veidošana, izmantojot kādam noteiktam stilam raksturīgas ārējās iezīmes;
- noteikta mākslas stila ārējo formu atdarināšana
- **vienkāršota dabas veidojumu attēlošana pēc noteiktiem principiem.**

Punkts

- Nesavienojot punktus var veidot kādu noteiktu formu.
- Izmantojot punktu var veidot neiedomājami daudz dažādu formu;
  - to var kārtot līnijās,
  - ģeometriskās formās,
  - veidot fonu,
  - izkārtot tā, lai veidojas neregulāras formas.

Stilizācijas izmantojot punktu

Stilizācijas izmantojot līniju

Līnija

- Līnija veidojas no cieši savirknētiem punktiem.
- Izmantojot līnijas, var attēlot ūdeni, tās var saliekties spirālēs, zīgzagos, līkumos un veidot dažādus leņķus visos iespējamos grādos.
- Ar līniju palīdzību var attēlot ziedu kontūras.

Stilizācijas ar tušas skrāpējumu

Stilizācijas izmantojot krāsu

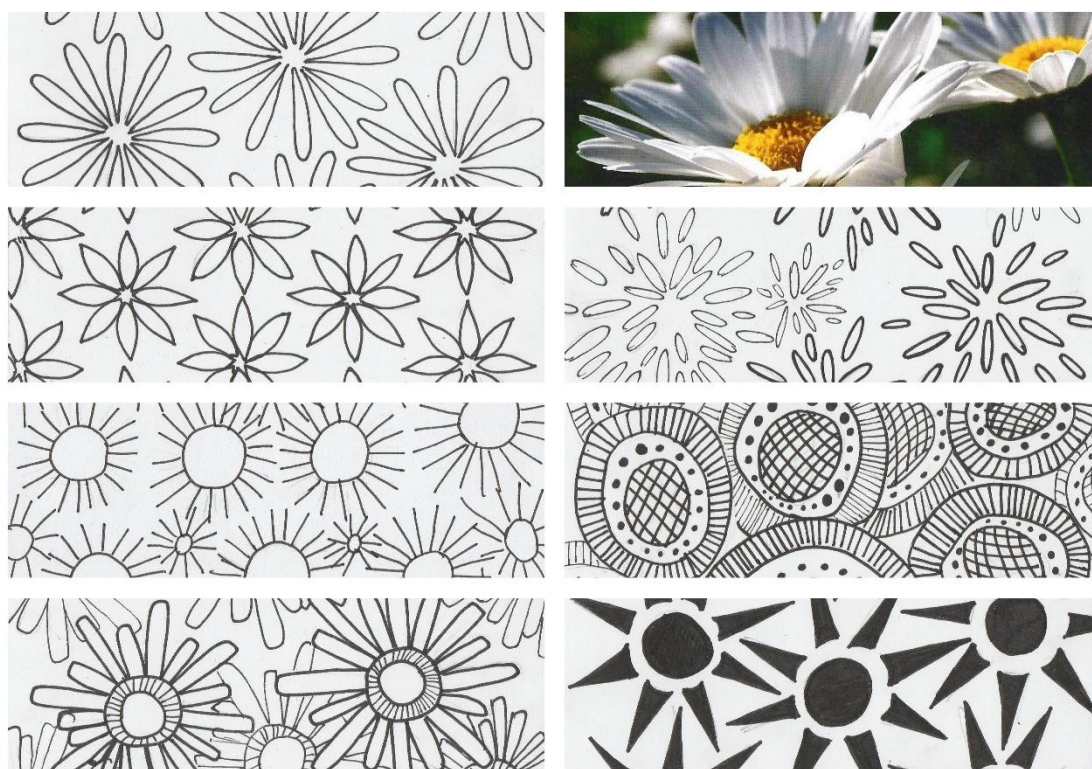
Uzdevums:

- Izvēlēties 2 dažādus ziedus
- Izveidot stilizācijas
  - izmantojot līnijas (2)
  - izmantojot punktus (2)
  - izmantojot tušas skrāpējumu (2)
  - izmantojot krāsu (2)

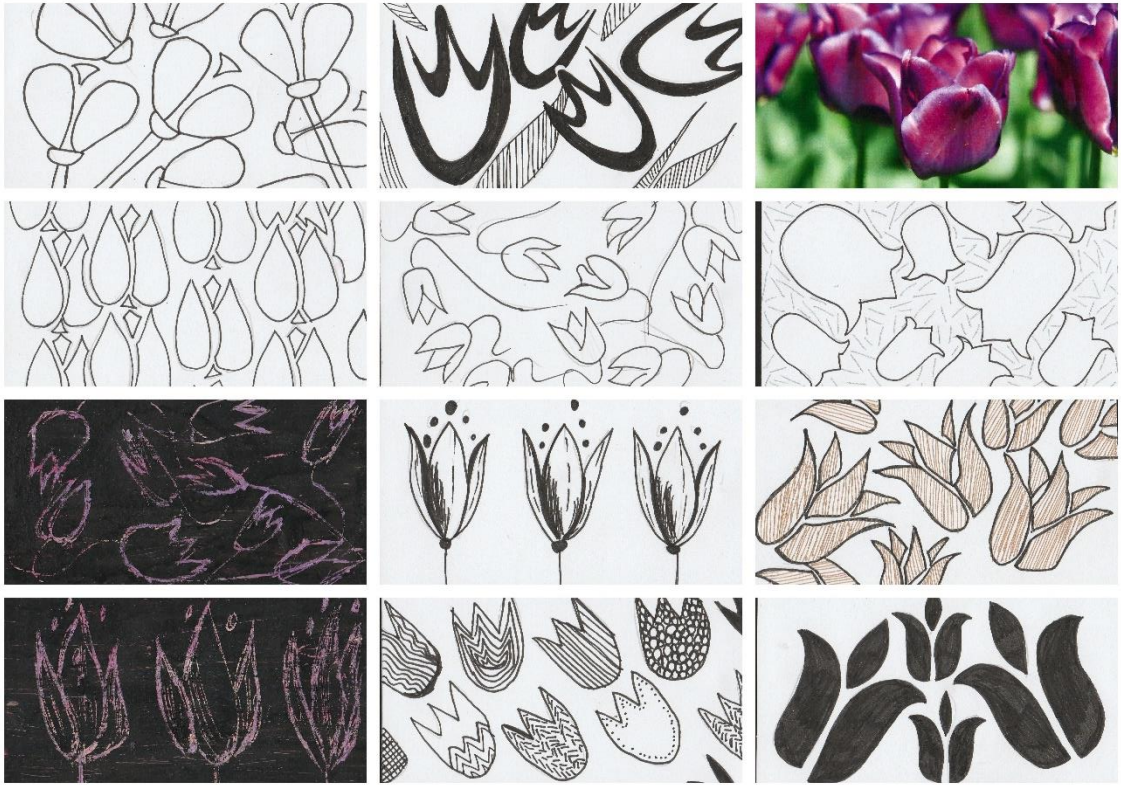
Izmantotā literatūra

- Darba autores veidotie mācību uzskates līdzekļi
- **Vaivare B., Urdziņa M., Kokina M., Pudāne D.** Mājturība. Tekstils. Kompozīcija, Zvaigzne ABC, 1998. 110 lpp
- **Oei L., De Kegel C.** The elements of design. Thames & Hudson, 2002. 208 p.

Darba autores veidotās ziedu stilizācijas

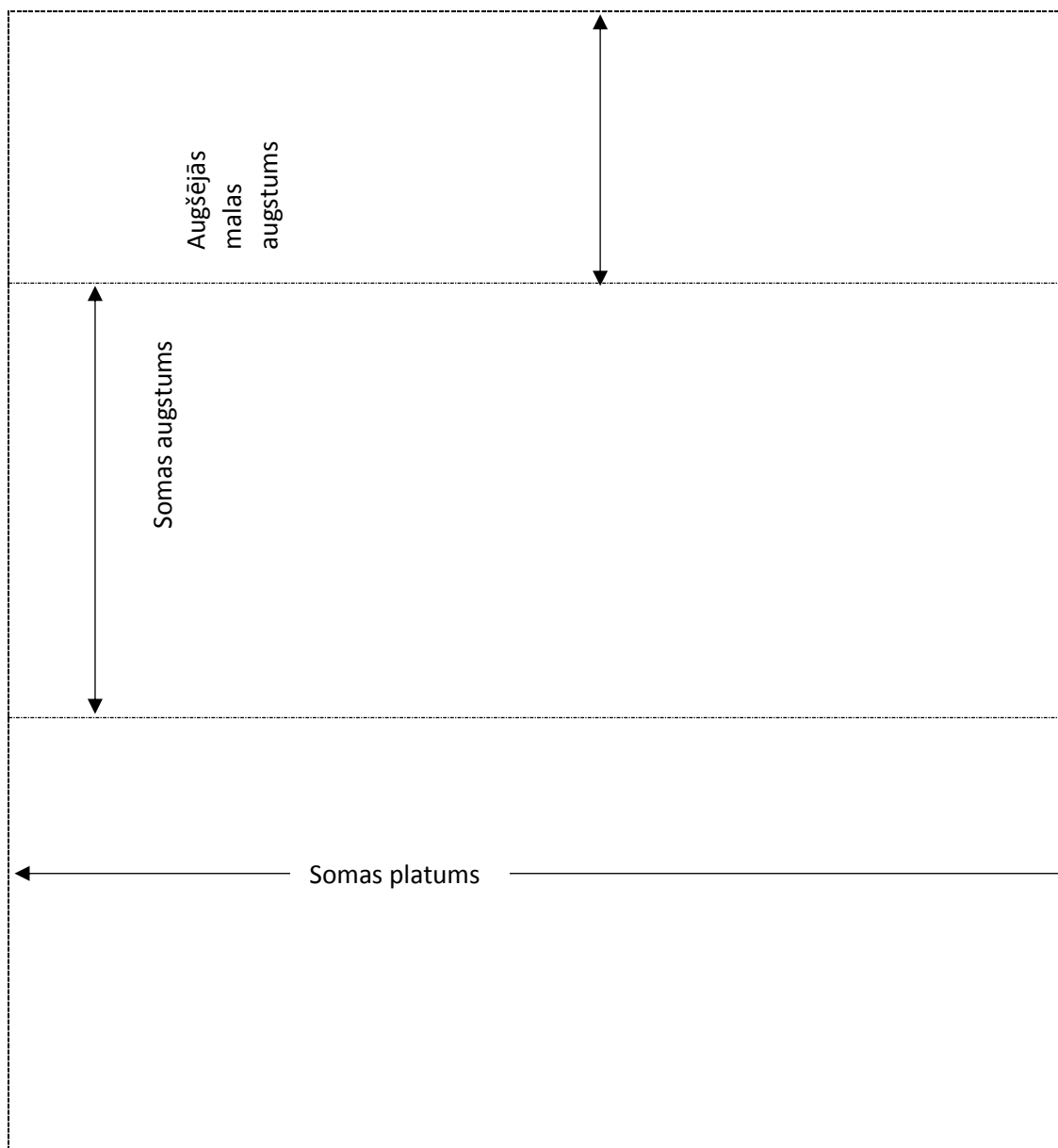

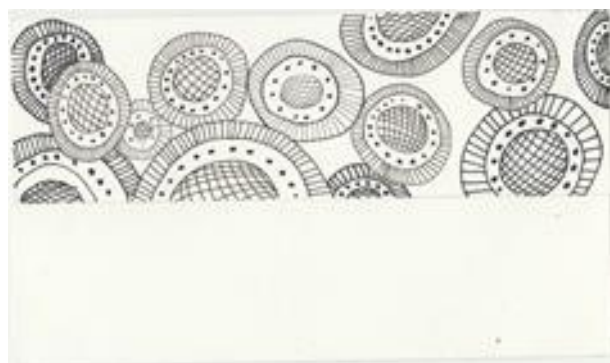
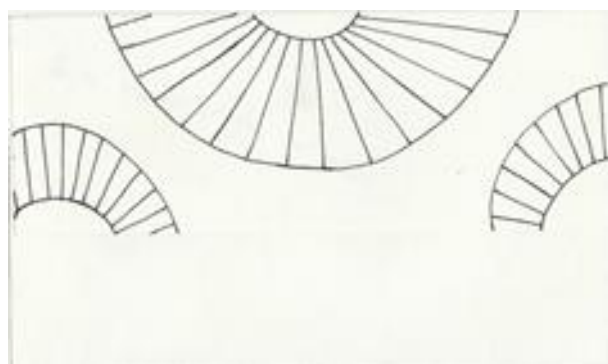
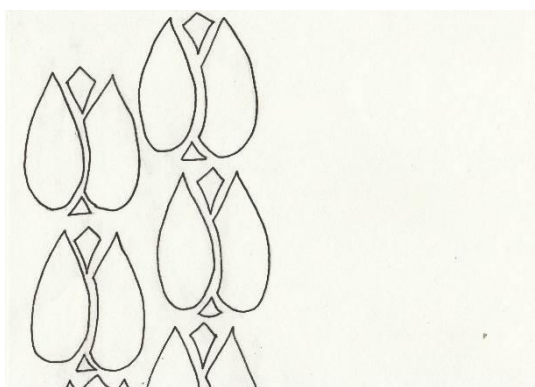
Somas maketa izveides izklājums

----- tieva pārtraukta līnija, pa kuru tiek griezts

..... Plata svītru punktu līnija, kura jāloka

Darba autores veidoties papīra maketi

Prezentācija "Izšušanai izmantojamie dūrieni" mājturībā un tehnoloģijās 6.klasei

Stilizēto ziedu izšušanai izmantojamie dūrieni

Izšuvums uz adījuma

- Izšuvumus uz adījuma var saskatīt latviešu etnogrāfiskajos cimdos.

Rucavas etnogrāfiskie cimdi

Bauskas novada cimdi (papildināti ar ķēžu dūrienu)

Pamatdūriens

- šuj no labās uz kreiso pusi. Darba pavadīnu izvelk punktā 1 un auduma labo pusi, iedur adatu punktā 2, izdur to uz labo pusi punktā 3. Atkārtō šīs darbības

Kātu dūrienus

- šuj no kreisās uz labo pusi. Zīm. A norādīts kā jāveic šis dūriens; izvelciet darba pavadīnu uz auduma labo pusi punktā 1, ieduriet adatu punktā 2, tad dūriet uz auduma labo pusi līdz pusei virs pirmā dūriena punktā 3, tad ieduriet adatu audumā pus dūrienu zemāk punktā 4. Atkārtō līdz dūrienu līnijas galam. Katra nākamā dūriena sākums ir iepriekšējā dūriena vidus

Ķēžu dūrienus

- šuj virzienā no augšas uz leju. Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un izdur to tajā pašā punktā, vienlaikus veidojot cilpu zem adatas. Nedaudz zemāk par punktu 1 izdur adatu auduma virspusē punktā 2. Lai veidotu nākamo cilpu iedur adatu punktā 2, kas atrodas cilpas iekšpusē, vienlaikus veidojot nākamo cilpu, tad izvelk adatu uz auduma labo pusi punktā 3.

Vienkāršais spodrdūriens vai taisnas dūriens

- Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā. Pirmais solis ir izvilkt auduma diegu uz labo auduma pusi punktā 1 un iedur to audumā punktā 2. Atkārtō šo darbību vairākas reizes.

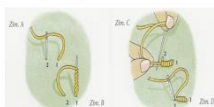
Ķēžu dūriena lapiņas

- Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā. Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un iedur adatu tajā pašā vietā, uz auduma virsmas atstājot cilpiņu. Izvelk diegu uz auduma labo pusi cilpas iekšpusē punktā 2 un iedur adatu pāri cilpai punktā 3, izveidojot nelielu dūrienu cilpas nostiprināšanai. Darbības atkārtō līdz veidojas nepieciešamā forma.

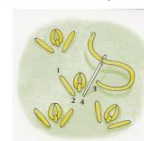
Garenais mezgliņš

- Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un ieduriet adatu audumā punktā 2. Pavelk diegu, atstājot uz auduma garu cilpu. Zīm. B. Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1. Aptin uz auduma virsmas atstāto diegu ap adatu. Ar kreisās rokas īkšķi pietur aptinumus un izvelk adatu caur tiem. Zīm. C. Pavelk diegu uz punkta 2 pusi un ar adatas galu novietoj aptinumus horizontāli. Zīm.D. Iedur adatu audumā punktā 2.

Dūriens „vērša galva”

- Vispirms izšuj ķēžu dūriena lapiņu
- Pēc tam to papildina ar diviem taisniem dūrieniem Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1 un iedur adatu punktā 2, tad izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 3 un iedur adatu punktā 4. Atkārtōjot darbības.

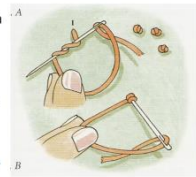
Dūriens zvaigznīte

- Dūrienu var šūt jebkurā virzienā, veidojot precīzas vai neprecīzas formas
- Izvelk diegu auduma labajā pusē punktā 1 un iedur adatu punktā 2, izdur adatu punktā 3 un iedur to audumā punktā 2, pēc tam izdur adatu punktā 4 un iedur audumā punktā 2. Turpina izšūt apli, lai panāktu vēlamo efektu. Visi dūrieni beidzas centrā

Franču mezgliņš

- Ar šo dūrienu var panākt precīza punkta izšūšanai. Šo dūrienu var izšūt jebkurā virzienā. Izvelk diegu uz auduma labo pusi punktā 1. Cieši pieturot diegu ar kreisās rokas īkšķi un rādītājpirkstu, pietiekami stingri notin ar diegu adatas galu ne vairāk kā 2-3 reizes. Pieturot diegu, iedur adatu audumā tuvu punktam 1 un izdur adatu uz auduma kreiso pusi. Aptītais diegs glīti nogulstas uz auduma virsmas. Ja nepieciešams darbības atkārtoti.

Franču mezgliņa dūriena paraugi

Dažādu dūrienu apvienojums

- Vienkāršais spodrdūriens
- Pamatdūriens
- Vienkāršais pinums

Izmantotā literatūra

- **Grasmane M.** Latvieša cimdi. Tautas tērpu centrs „Senā klēts”, 2014. 436 lpp.
- **Bārdena B.** Izšuvumi. Zvaigzne ABC, 2003. 256 lpp.
- Darba autore veidotie mācību uzskates līdzekļi

Darba autores veidotās somas

Gala izstrādājuma: adīta un izšūta soma vērtējuma tabula

Vertējums		8	
Punkti		15	,5
Darba izpildes termiņa ievērošana(1p).	1	1	
Kopskats(1p)	1	1	
Patstāvīgums (1p)	1	1	
Darba apjoms(1p)	1	1	
Attieksme pret uzdevumu(1p)	1	1	
Radošums(1p)	1	1	
Somiņas rokturis un piestiprināšana(1p)	1	1	
Izveidota somiņas aizdare(1p)	1	1	
Pavedienu nostiprināšanas pareizība(1p)	10	,5	
Izšūto ziedu kvalitāte(1p)	1		
Izšūto ziedu atbilstība kompozīcijai(1p)	0,	5	
Malu sašūšana(1p).	0,	1	
Adījuma malu pareizība(1p).	1		
Pavedienu nostiprināšana (1p)	1		
Adījuma kvalitāte(1p)	0,	5	
Adījuma tehniskā raksta pareizība(1p)	1		
Somiņas atbilstība skicei un uzminētajai kompozīcijai(1p).	1		
Somiņas atbilstība paredzētajam izmēram(1p)	1		
Vārds			
A	1		
B			
C	1		17
D	1		18
E			
F	1		18
G	0,	5	16
J	0		9
K	1		15
L			
M	1		17

N	1		1	1	0,5	1	1	0,5	1	1	0	0	0,5	1	0,5	1	1	0,5	0	12,5	6
R	1		1	1	0,5	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0,5	1	1	1	1	15	8
O	1		1	1	1	1	1	0,5	0,5	1	0	1	0	1	0,5	1	1	1	1	14,5	8
P	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	<i>n</i> <i>v</i>

Aptaujas anketa par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās 6.klasē

Anketa

Mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā 6.klasei

Aptaujas mērķis ir uzzināt 6.a klases skolnieču viedokli par mācību procesu mājturības un tehnoloģiju stundās.

Labdien! Lūdzu aizpildi anketu. Tas prasīs apmēram 10 minūtes.

1. Novērtē, cik nozīmīgi tev ir sasniegumi mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā.

Apvelc pareizo atbildi.

- Ļoti nozīmīgs man ir vērtējums ballēs.
- Ļoti nozīmīgi ir tas, ko es iemācos.
- Mani īpaši neuztrauc mani sasniegumi mācībās.

2. Izvēlies atbilstošāko atbildi, atzīmē to ar x.

	<i>Jā</i>	<i>Nē</i>	<i>Daļēji</i>
Es mājturības un tehnoloģiju stundās parasti esmu aktīvs (uzdodu jautājumus, izsaku savu viedokli).			
Es mājturības un tehnoloģiju stundās parasti esmu pasīvs (neuzdodu jautājumus, neiesaistos sarunās, neizsaku savu viedokli).			

3. Vai skolotājs tev stundā pievērš pietiekami daudz uzmanības?

<i>Jā</i>	<i>Nē</i>	<i>Daļēji</i>	<i>Man nav nepieciešama skolotāja uzmanība</i>

4. Izvēlies atbildi. *Atzīmē atbilstošo lauciņu ar X.*

<i>Mājturības un tehnoloģiju stundās...</i>	<i>Jā</i>	<i>Nē</i>	<i>Daļēji</i>
<i>citi domā un dara lēnāk nekā es</i>			
<i>uzdevumi ir pārāk viegli</i>			
<i>stundā netieku līdzī straujajam tempam</i>			
<i>bieži netieku galā ar uzdevumiem</i>			

5. Vai Tu nēsāsi adīto somu? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants _____

6. Ko tu plāno tajā likt?

_____

7. Vai izšūšana uz adījuma ir sarežģītāka kā izšūšana skaitot auduma diegus? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants _____

8. Vai uzskati, ka tavas adīšanas prasmes ir uzlabojušās pēc somas uzadīšanas? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants _____

9. Vai uzskati, ka tavas izšūšanas prasmes ir uzlabojušās? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants _____

10. Kurš no etapiem mājturības un tehnoloģiju stundās, apgūstot tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, tev patika visvairāk? *Ievelc X atbilstošajā lauciņā (iespējams atzīmēt vairākus variantus).*

Ziedu izvēle	
Ziedu stilizācija	
Izmēģinājuma darbība (parauga adīšana un izšūšana)	
Somas adīšana	
Somas izšūšana	
Pēcapstrāde (roktura izveide)	

11. Kurā no posmiem bija visvairāk nepieciešama skolotāja palīdzība?

Pamato savu atbildi.

Kurā no posmiem bija vismazāk nepieciešama skolotāja palīdzība?

Pamato savu atbildi.

---

12. Veidojot dažādus izstrādājumus mājturības un tehnoloģiju stundās, man labāk patīk izgatavot izstrādājumus... *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- pēc skolotājas parauga,
- radoši (pašai domāt kā izskatīsies gala rezultāts).

13. Vai apgūstot tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” mājturības un tehnoloģiju stundās tev radās iedvesma pašai izveidot kaut ko līdzīgu? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants_____

14. Vai esi apmierināta ar sava izstrādājuma gala rezultātu? *Apvelc atbilstošo atbildi.*

- Jā
- Nē
- Cits variants_____

15. Ko ,tavuprāt vajadzētu uzlabot vai izmainīt tēmas “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē” apgūvē?

Intervija ar Jaunmārupes pamatskolas mājturības un tehnoloģiju skolotāju Intervija

Intervija ar Jaunmārupes pamatskolas mājturības un tehnoloģiju skolotāju Indru Stanki. Intervijas mērķis ir noskaidrot, ko 6.a klases skolnieces jau ir apguvušas mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmetā un ko nepieciešams vēl apgūt, lai pilnvērtīgi īstenotu mācību tēmu “Ziedu stilizācija adīšanas un izšūšanas sintēzē”, kā arī lai nedublētos jau līdz šim apgūtās tēmas.

1. Kas jau ir apgūts krāsu mācībā 5. un 6. klasē un kādas zināšanas būtu nepieciešams papildināt?

Skolniece ir apguvušas krāsu mācības pamatus. Prot nosaukt pretkrāsas. Varētu papildināt zināšanas par krāsu saskaņošanu.

2. Vai skolnieces pirms tam ir apguvušas adīšanas pamatus?

Jā, skolnieces adīja 1.semestrī, iemācījās adīt labiskos un kreiliskos valdziņus. Es uzskatu, ka cilindrveida adījums ir pārāk sarežģīts 6.klasei, tāpēc skolnieces adīja tikai nelielus paraudziņus.

3. Kādus adīšanas rakstus skolnieces ir apguvušas?

Protams, tos, kurus nepieciešams apgūt 6.klasē: labiskos un kreiliskos valdziņus.

4. Vai skolnieces ir iepazinušas ar stilizāciju pirms šīs tēmas apguves?

Līdz šim neesmu iepazīstinājusi skolnieces ar šo terminu.

5. Ko skolnieces ir stilizējušas?

5.klasē skolnieces, izmantojot dabas ainavu, veidoja dažādus līniju ritmus, pēc tam tos izšujot.

6. Kāda veida izstrādājums ir veidots izmantojot stilizācijas?

Skolnieces izšuva līniju ritmus uz kanvas auduma, pēc tam to veidoja kā aproci.

7. Kādus dūrienu veidus skolnieces apguva 5.klasē?

Pamatsdūrienu, etnogrāfisko līkloci, nepārtrākto atpakaļdūrienu, ķēžu dūrienu, cilpu dūriens, krustdūriens, taisnais un slīpais krustdūriens.

8. Vai skolnieces izšuva dūrienus līniju ritmos?

Jā. Visām skolniecēm bija viens dabas skats, no kura tika veidoti līniju ritmi, kuri pēc tam bija jāmēģina izšūt kā gatavai izstrādājums.

9. Vai skolnieces ir izšuvušas brīvos izšuvumus, neskaitot auduma diegus?

Nē, līdz šim neesmu devusi tāda veida uzdevumus.

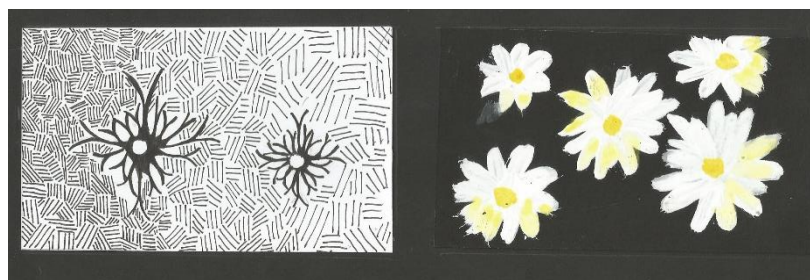
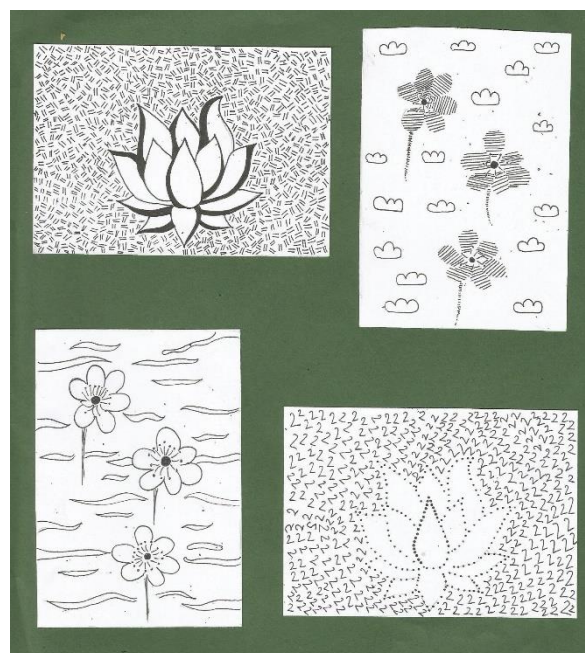
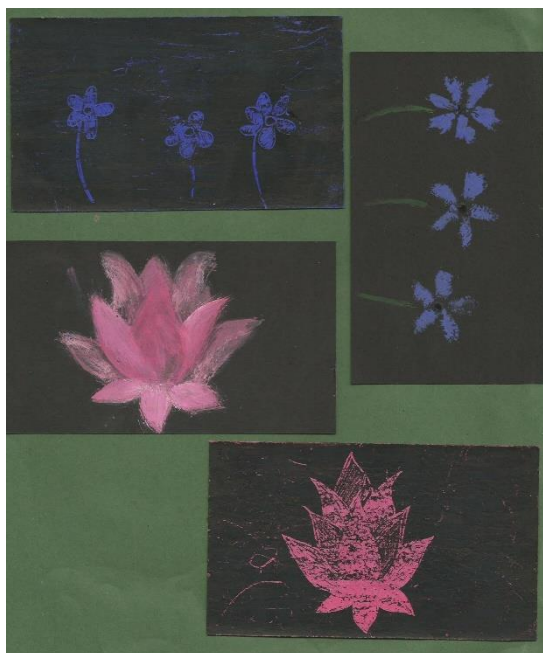
10. Vai skolnieces ir veidojušas izstrādājumu atbilstoši kompozīcijai?

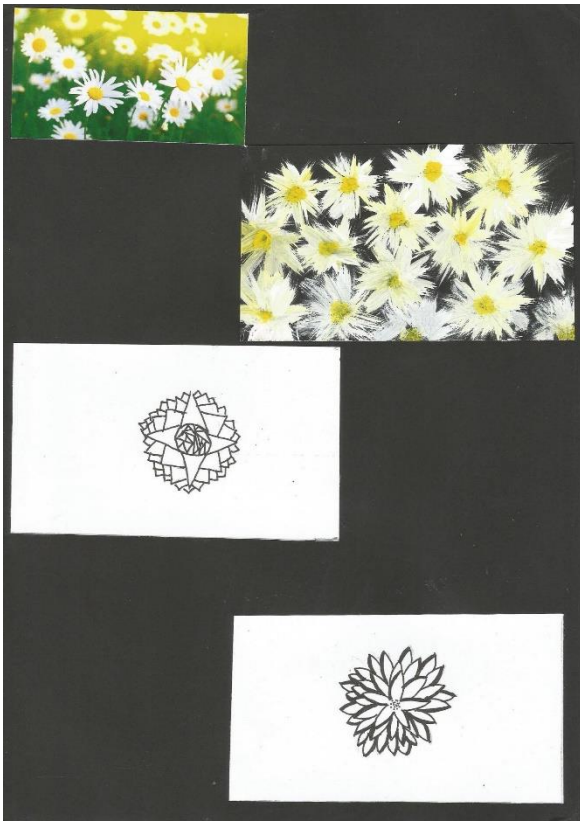
Pagaidām vēl nē, jo skolnieces ir apguvušas tikai līnijas ritmu veidošanu un joslu kompozīciju veidošanu.

11. Vai skolnieces ir mēģinājušas izšūt atbilstoši kādai kompozīcijai?

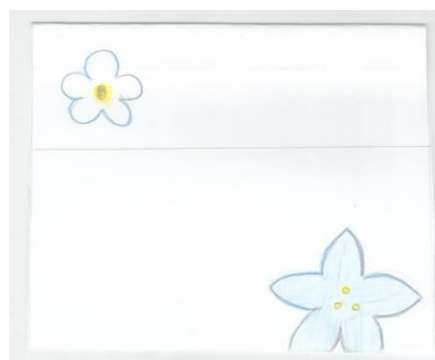
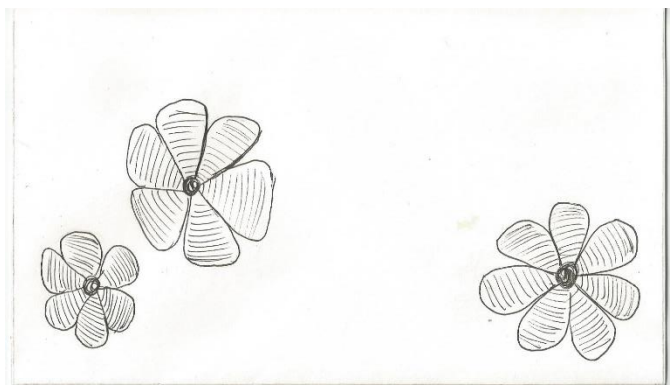
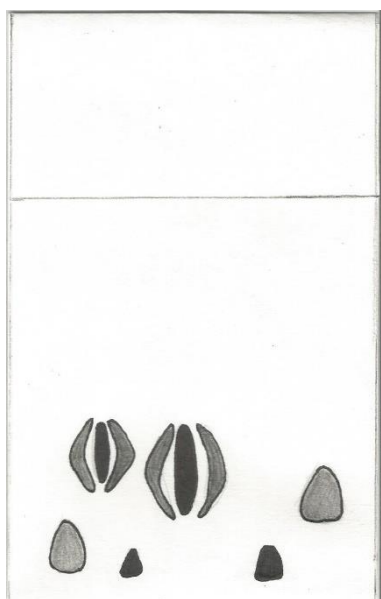
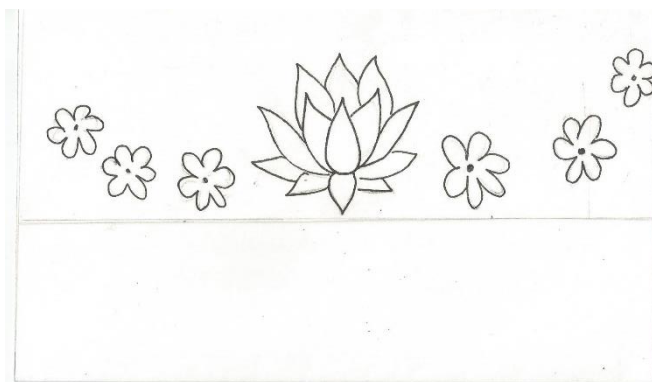
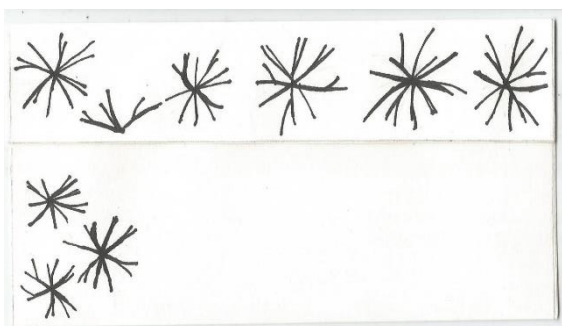
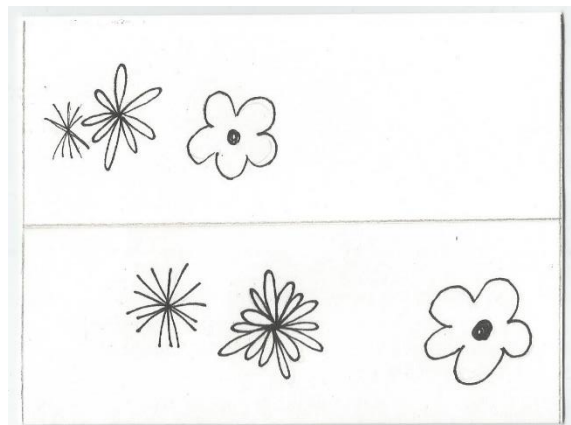
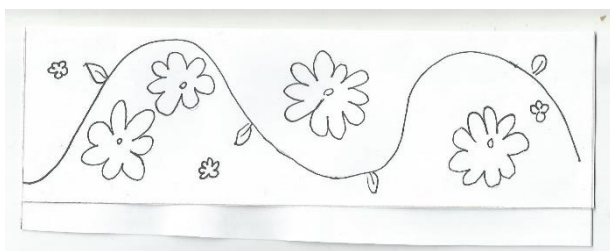
Jā, izšuvām līniju ritmus atbilstoši konkrētam dabas skatam.

11.pielikums
Skolnieču veidotās ziedu stilizācijas

Skolnieču veidotie somas maketi

Skolieču adītie un izšūtie paraugi

Skolnieču veidotie gala izstrādājumi: adīta soma ar izšūtiem ziediem

